

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**SOTILASPOLIISIKOULUN TOIMINNAN KÄYNNISTÄMINEN JA
KOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN 1963 - 1979**

EUK:n tutkielma

Kapteeni
Jukka Ahokas

Esiupseerikurssi 64
Maasotalinja

Huhtikuu 2012

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Esiupseerikurssi 64	Linja Maasotalinja
Tekijä Kapteeni Jukka Tapio AHOKAS	
Tutkielman nimi SOTILASPOLIISIKOULUN TOIMINNAN KÄYNNISTÄMINEN JA KOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN 1963 - 1979	
Oppiaine johon työ liittyy Sotahistoria	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Huhtikuu 2012	Tekstisivuja 36 Liitesivuja 8
TIIVISTELMÄ <p>Sotapoliisijoukkojen perustaminen aloitettiin talvisodan kynnyksellä ja hyvin pian huomattiin että koulutuksessa oltiin auttamatta myöhässä. Henkilöstövalinoissa pääsi tapahtumaan virheitä jotka jatkosodassa pyrittiin korjaamaan siten että sotapoliisiin sijoitettiin noin kolmannes siviilipoliisin ammattitaitoisesta henkilöstöstä. Sotien päätyttyä sotapoliisitoimi lakkautettiin. Sodanjälkeisen käsityksen mukaan sotapoliisia ei tarvittaisi kun sodan aikana. Niinpä päätettiinkin että sotapoliisijoukot perustetaan vasta muiden joukkojen mukana liikekannallepanon alkaessa. Sodan päätyttyä kesti n. 20 - vuotta kunnes puolustusvoimissa aloitettiin varusmiesten rauhanajan sotilaspoliisikoulutus. Vuonna 1963 perustettiin Autopataljoonaan pääesikunnan oikeustoimiston johtovastuulla oleva sotapoliisikoulu. Koulun perustamiseen johtavia syitä olivat: vallitseva epävakaa maailmantilanne, oikeustoimiston päällikön henkilökohtainen vahva tahto, hyviksi havaittu kokemukset ulkomailta, puolustusvoimien ylimmän johdon myötämielinen suhtautuminen koulutuksen uudistamiseen ja Suomalaisten YK joukkojen organisaatioon ilmestyneet sotapoliisijoukkueet sekä ajatus mahdollisesta <i>poliisireservistä</i>.</p> <p>Sotilaspoliisikoulun koulutuksen muodostumisessa siviilipoliisiin rooli oli merkittävä. Kouluun otettiin vain tiukat vaatimukset täyttäviä vapaaehtoisia. Sotilaspoliisikoulussa koulutettiin myös kaikki kantahenkilökunnan sotilaspoliisihenkilöstö. Koulutus oli monipuolista ja laadukasta mikä takasi sen että halukkaita sotilaspoliisikursseille riitti. Koulussa opiskeli myös siviilipuolen lakiopinnot omaavia erikoisupseerikokelaita. Merkittäviä henkilöitä sotilaspoliisikoulun perustamisen kannalta olivat pääesikunnan oikeustoimiston asessori Olavi Korte ja koulun ensimmäinen johtaja yliluutnantti Tuomo Tuominen, joka kävi opissa niin Ruotsissa kuin poliisikoulussakin. Tämä tutkimus on toteutettu asiakirjatutkimuksena jota on täydennetty koulun perustamisen ja koulutuksen muodostumisen kannalta merkittävien henkilöiden haastatteluilla.</p>	
AVAINSANAT Sotapoliisi, sotilaspoliisi, sotilaspoliisikoulu, oikeustoimisto, hallinnollinen osasto	

TUTKIELMAN SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	1
1.1.	Tutkimusaihe ja tutkimuksen taustaa	1
1.2.	Tutkimusongelma ja kysymyksenasettelu	1
1.3.	Tutkimuksen näkökulma ja rajaukset	2
1.4.	Tutkimusmenetelmä	2
1.5.	Lähdeaineisto ja aiempi tutkimus	3
2.	SOTILASPOLIISIKOULUN PERUSTAMINEN JA SIIHEN VAIKUTTANEET TEKIJÄT	6
2.1.	Sotapoliisitoiminta sotien aikana ja tauko toiminnassa 1945 - 1963	6
2.2.	Tarve rauhanajan sotilaspoliisihenkilöstöön kasvaa	9
2.3.	Sotilaspoliisikoulun toiminnan aloittaminen - Ruotsin malli ja yhteistyö poliisin kanssa	12
3.	KOULUTUS JA JOHTOSUHTEET	15
3.1.	Sotapoliisikoulun organisaatio ja toimitilat sekä pääsyvaatimukset kurssille	15
3.2.	Pääesikunnan oikeustoimiston ohjaus	16
3.3.	Koulutussuunnitelmat ja koulutuksen kehittyminen	17
3.4.	Poliisitoimen vaikutus opintokokonaisuuden muodostumiseen	24
3.5.	Sotilaspoliisikoulun oppilaat tositoimissa	27
3.6.	Vuosittain koulutettavan reservin vahvuus ja sijoitukset	28
4.	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
4.1.	Sotilaspoliisikoulun perustamiseen vaikuttaneet tekijät	31
4.2.	Koulutus sotilaspoliisikoulussa	33

LÄHTEET

LIITTEET

SOTILASPOLIISIKOULUN TOIMINNAN KÄYNNISTÄMINEN JA KOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN 1963 - 1979

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimusaihe ja tutkimuksen taustaa

Tutkielman aihealueena on *Sotilaspoliisikoulu*. Aiheeksi aihealueesta on rajattu *Sotilaspoliisikoulun toiminnan käynnistäminen ja koulutuksen kehittäminen 1963 - 1979*.

Sotapoliisitoimi lopetettiin Suomessa heti sotien jälkeen. Puolustusvoimat oli toiminut ilman sotilaspoliisijoukkoja lähes 20 vuotta. Muutos tilanteeseen saatiin vuonna 1963 jolloin perustettiin Sotilaspoliisikoulu Autopataljoonaan Helsinkiin. Samalla syntyi uusi koulutushaara *sotilaspoliisi*, rauhanajan puolustusvoimiin.

Sotilaspoliisikoulu ehti toimia 48 vuotta, kouluttaen sotilaspoliisihenkilöstöä puolustusvoimien rauhan- ja sodanajan joukkojen tarpeisiin. Sijoituspaikkoina koululla oli Helsinki, Parola ja Utti. Sotilaspoliisikoulu lakkautettiin vuodenvaihteessa 2011- 2012 ja sen toiminnot siirrettiin maasotakoululle Lappeenrantaan.

1.2 Tutkimusongelma ja kysymyksenasettelu

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää mitkä olivat Sotilaspoliisikoulun perustamiseen ja sen koulutuksen muodostumiseen liittyvät keskeiset tekijät? Tähän päästään vastaamalla seuraaviin kysymyksiin:

- Miten vallitsevat olosuhteet vaikuttivat Sotilaspoliisikoulun perustamiseen?
- Miten ja miksi kyseiset koulutusaiheet valittiin?
- Miten koulun johtosuhteet sekä yhteistyö poliisin kanssa toteutettiin ja miten se sujui?

1.3 Tutkimuksen näkökulma ja rajaukset

Tutkimus on rajattu ajallisesti käsittelemään sotilaspoliisikoulun toiminnan 15 ensimmäistä vuotta eli perustamisvuodesta 1963 vuoteen 1979. Tutkimuksessa keskityn koulun perustamiseen vaikuttaneisiin tekijöihin ja siellä tapahtuvan koulutuksen muodostumiseen. Rajauksen perusteluna on koulutuksen ja sen kehittymisen tarkastelu kolmen ensimmäisen koulunjohtajan ajalta. Kyseinen suhteellisen suppea esiuupseerikurssin tutkielma ei mahdollista ajallista rajaamista käsittelemään koko sotilaspoliisikoulun toiminta-aikaa (1963 - 2011). Sotilaspoliisikoulun koko toiminta-ajalle ulottuvan tutkimuksen toteuttaminen olisi mahdollista esimerkiksi maisteriopintojen pro gradu -työnä. Rajaan tutkimuksen käsittelemään sotilaspoliisikoulun toiminnan käynnistämistä ja koulutuksen kehittämistä sen ensimmäisen viidentoista toimintavuoden aikana.

1.4 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on kvalitatiivinen ja se toteutetaan kirjallisuus- ja arkistotutkimuksena. Tutkimusotteena on kirjallisuusanalyysi. Aineistoa on kerätty perehtymällä arkistolähteisiin ja suorittamalla tutkimuksen kannalta tärkeiden henkilöiden haastatteluja. Haastatteluilla on tarkoitus tuoda arkistossa esiin tulleille seikoille mahdollista lisä-informaatiota ja elävyyttä haastatteleamalla mm. juuri kyseisiä, dokumentit tehneitä henkilöitä. Haastattelut ovat muodostuneet tutkimuksen lopputuloksen kannalta tärkeiksi. Tässä tutkimuksessa aihetta käsitellään systemaattisesti, millä tarkoitetaan aihekokonaisuuksiin perustuvaa jäsentelyä.

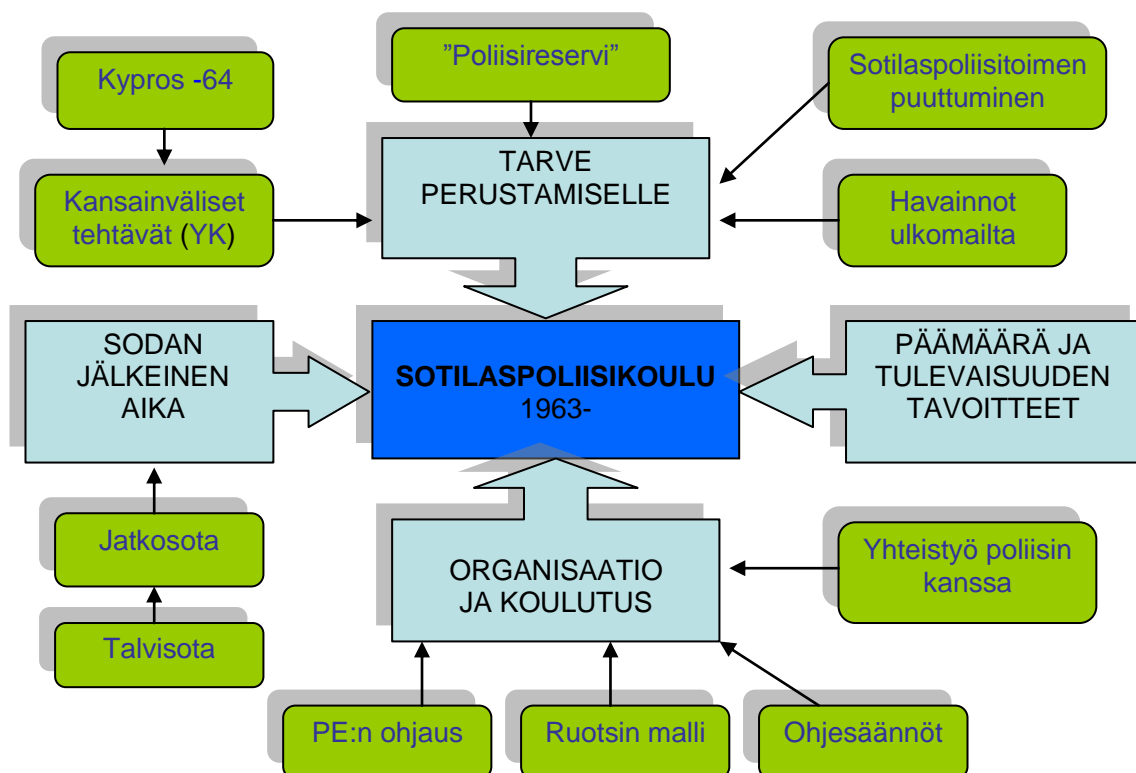
Tämän tutkimuksen kirjoittamisessa on noudatettu Jussi Lappalaisen teoksessa *Haluatko historiankirjoittajaksi* kuvattua historian kirjoittamisen yleistä kulkua. Tutkimus on toteutettu kolmessa tasossa: *ideointi-*, *rutiinityön-* ja *luovan työn* tasossa. Työ on aloitettu ns. tehtävästä, jota on esijäsennetty peilaten sitä tutkimuksen alkuideaan, kirjallisuuteen ja alkuperäisaineiston esitutkintaan. Alkuideana on ollut aiheen valinta ja kiinnostus ko. aiheeseen (jatkotutkimustarve) tämän jälkeen on ollut kirjallisuuteen ja lähteisiin tutustuminen (lähteiden kartoittaminen) sekä alkuperäisaineiston esitutkinta (arkistomateriaali). Rutiinityön tasolle saavuttaessa on tärkeimpänä ollut aineiston työkeräys. Luovan työn tasolla on jo kerätty aineisto ja sen tietoja järjestelty sekä analysoitu ja myös jäsennelty. Tätä on seurannut

kirjoittaminen ja havainnollistaminen. Lopuksi, ennen työn julkaisua (valmiiksi saattamista) on työn kokonaisuuden ja synteessin tarkastelu.¹

Tutkimuksen viitekehyksessä tutkimusaihetta lähestytään:

- sodan jälkeisen ajan
- perustamisen tarpeen ja päämäärän
- tulevaisuuden tavoitteiden
- ja organisaation sekä koulutuksen näkökulmasta

Tutkimuksen viitekehys on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Tutkimuksen viitekehys.

1.5 Lähdeaineisto ja aiempi tutkimus

Tärkeimpinä lähderyhminä tutkimuksessa ovat olleet arkistolähteet, ohjesäännöt, tutkimukset ja opinnäytteet, henkilöhaastattelut ja kirjallisuus sekä lehdistö ja muut painetut lähteet.

¹ Lappalainen Jussi, Haluatko historiankirjoittajaksi?, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2002, s.21

Tärkeimpinä arkistolähteinä tutkimuksessa ovat olleet Pääesikunnan oikeustoimiston ja hallinnollisen osaston oikeustoimiston asiakirjat. Tässä tutkimuksessa on arkistolähteinä käytetty ainoastaan julkista materiaalia.

Lähteiden osalta kartoitettiin myös Autopataljoonan ja Kaartinpataljoonan arkistoa vuosilta 1962 - 1964 sekä Helsingin sotilaspiirin esikunnan päiväkäskyjä vuosilta 1963 - 1968. Helsingin komendantintoimiston varuskuntakäskyt vuosilta 1962 - 1968 olivat myös tarkastelun alla. Kyseisistä lähteistä ei kuitenkaan löytynyt tutkimuksen kannalta mainittavia tietoja, liittyen sotilaspoliisikoulun perustamiseen ja sen koulutuksen muodostumiseen. Poliisimies-lehtien vuosikerroista ei myöskään löytynyt tutkimusta koskevia artikkeleita. Keskusrikospoliisin arkistoista tarkastettiin krp:n hallinnollinen C-sarja vuosilta 1962 - 1977 ja krp:n vuosikertomukset vuosilta 1962 - 1977. Kyseinen krp:n arkistomateriaali ei muodostunut tutkimuksen kannalta oleelliseksi.

Tärkeimpinä ohjesääntöinä ovat *Sotilaspoliisiohjesääntö* (1965) ja *Erillisen Sotapoliisiosaston ohjesääntö* (1943) sekä *Sotapoliisiopas* (1939).

Tärkeimmät tutkimukset ja opinnäytteet ovat kadetti Jukka Ahokkaan pro gradu ”*Erillinen Sotapoliisiosasto ja sen Helsingin asemakomennuskunta*” ja kapteeni Leo Ojan EUK:n tutkielma ”*Sotilaspoliisin käyttöperiaatteet ja niistä tehtävät johtopäätökset sotilaspoliisijoukkojen määrän, organisaation ja koulutuksen kannalta*”.

Tärkeimmät henkilöhaastattelut ovat asessori Kalervo Arteman ja asessori Kalevi Klefströmin sekä everstiluutnantti evp. Juhani Hietalan ja majuri evp. Leo Ojan haastattelut. Myös rikosylikonstaapeli Leo Saarelan ja dosentti Tuija Hietaniemen sekä kapteeni Heikki Kuulan haastattelut ovat auttaneet tutkimuksen teossa.

Kirjallisuus- ja lehdistölähteinä on käytetty seuraavia julkaisuja: *Sotilaspoliisikoulun 15-vuotisjuhla-julkaisu*, *Kaartin Pataljoona - Erikoisjoukko Helsingin suojana vuosina 1957 - 1996*, *Jalkaväen vuosikirja V 1965 - 1966*, *Pojat kansan urhokkaan* (KaartJR:n perinteet sanoin ja teoin), *Suomen puolustusvoimat 1944 - 1974 - Puolustusvoimien rauhan ajan historia 2*, *Ruotuväen vuosikerrat* (60 - 70 luku) ja *Suomen Sotilas - Suomen Mies* sekä *Poliisimies*.

Sotapoliisikouluksesta ei ole aikaisemmin tehty tutkimusta. Suomalaisen sotilaspoliisitoiminnan historian tutkimus on muutenkin ollut varsin vähäistä pois lukien allekirjoittaneen kandidaattitutkinnon opinnäytetyö *Vartiotoimintaan ja järjestyksenvalvontaa osallistuneet joukot Helsingin alueella talvi- ja jatkosodan aikana* ja pro gradu *Erillinen sotapoliisiosasto ja sen Helsingin asemakomennuskunta* sekä Hannu Heikkilän tutkimustyö, *Talvisodan sotapoliisitoimi* joka on tehty sotatieteen laitokselle vuonna 1977. Myös sotapoliisikoulun entisen johtajan kapteeni Leo Ojan esipuseerikurssin tutkielma ja Tuija Hietaniemen kirjoittamat: *Jatkosodan poliisitoiminta* (Luku/Jatkosodan pikkujättiläiseen) sekä *Lain vartiossa - Poliisi Suomen politiikassa* teos ovat valottaneet myös sotapoliisien toimintaa.

2. SOTILASPOLIISIKOULUN PERUSTAMINEN JA SIIHEN VAIKUTTANEET TEKIJÄT

2.1 Sotapoliisitoiminta sotien aikana ja tauko toiminnassa 1945 - 1963

Ennen viime sotia ei Suomessa annettu minkäänlaista sotilaspoliisikoulutusta, vaan kaikki sotapoliisijoukot oli tarkoitus perustaa samanaikaisesti muiden perustettavien joukkojen kanssa.²

Talvi- ja jatkosodan kokemukset sotapoliisitoimesta olivat varsin ristiriitaiset. Se mikä meni talvisodassa pieleen kiireessä kyhätyn uuden organisaation toimesta³, ei jatkosodassa toistunutkaan enää niin radikaalisti. Nuori sotapoliisitoimi oli oppinut lyhyessä ajassa virheistään ja pyrkinyt kehittämään itseään. Tämä tarkoitti myös sitä, että jatkosodassa sotilaspoliisitoimi pystyi paremmin täyttämään sille määritetyt tehtävät. Suurena tekijänä karttuneen kokemuksen lisäksi, jatkosodassa oli se, että kokeneita aktiivipoliiseja sijoitettiin sotilaspoliisiorganisaatioihin.⁴

Ennen sotia oli jo huomattu mahdollinen tarve yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon kriisin aikana. Vuonna 1936 päämajan valvontatoimisto sai valmisteltua kenttäpoliisiohjesäännön luonnoksen, joka lähti lausuntokierrokselle puolustusvoimien johdolle, puolustusministeriön ja sisäasiainministeriön viranomaisille, etsivän keskuspoliisin ja lääninhallinnon sekä suojeluskuntalaitoksen edustajille. Saatujen lausuntojen pohjalta *kenttäpoliisi* nimitys päätettiin muuttaa *sotapoliisiksi* ja näin alkusysäys sotapoliisitoimen syntymiselle oli tapahtunut.⁵

Ylimääräisen kertausharjoituksen eli YH:n alkaessa lokakuussa 1939 perustettiin päämajan hallinnollinen osasto, johon kuului korkein sotapoliisitoimintaa koordinoiva instanssi eli sotapoliisitoimisto. Puolustusministeriö vahvisti yhdessä sisäministeriön kanssa sotapoliisitoimistossa laaditun sotapoliisin järjestysmuodon 17.10.1939. Kyseinen säädös nimettiin väliaikaiseksi, vaikka se oli voimassa koko talvisodan.⁶

² Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhlajulkaisu, Metropaino Helsinki 1979. s. 6

³ Oja Leo, majuri evp. Sotilaspoliisikoulun kolmas johtaja 1969 - 1981, Sotilaspoliisikoulun perustaminen, haastattelu Helsingin Jollaksessa 14.9.2011, materiaali kirjoittajalla.

⁴ Sama.

⁵ Heikkilä Hannu, *Talvisodan sotapoliisitoimi*, Tutkimustyö sotatieteen laitokselle 1977, Painamaton tutkimustyö, (Tekijän hallussa) ss. 5 - 7

⁶ Sama, ss. 31 - 33

Talvisodassa sotapoliiseilla oli tarvetta saada koulutusta erikoistehtäviinsä ja tätä varten perustettiin Jyväskylään sotapoliisin koulutuskeskus, josta käytettiin aluksi nimitystä sotapoliisipataljoona.⁷

Sotapoliisiorganisaation jako muodostui talvisodassa kolmesta erityyppisestä sotapoliisiosastosta, joita olivat alueellinen ja liikkuva sotapoliisi sekä yhtymien omat sotapoliisijoukkueet.⁸

Sotapoliisiyksiköiltä odotettiin paljon, kuten Päämajan Hallinnollisen toimiston asiakirjasta voidaan todeta: *”Edellytykset sotapoliisin menestykselliselle ja hankauksettomalle toiminnalle on mm. se, että sotapoliisi esiintymisellään ja toiminnallaan aikaansaa käsityksen, että sotapoliisiyksiköt ovat järjestyksen ja turvallisuuden voimassapitämisessä valioyksiköitä.”*⁹

Sotapoliiseilta puuttui myös oma ohjesääntö, joten vuonna 1939 julkaistiin kiireellä Sotapoliisiopas jossa määritellään sotapoliisista mm. seuraavaa: *”Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassapitäminen on poliisin tehtävä. Sodan aikana kuuluvat nämä tehtävät rintamalla ja sen selustassa sotapoliiseille.”*¹⁰

Vielä vuonna 1941 talvisodan aikana hankittu huono maine seurasi ja aiheutti epäluottamusta sotapoliisiyksiköitä kohtaan, kuten Karjalan armeijan esikuntapäällikön, eversti Kustaa Tapolan päämajalle lähettämästä aloitteesta voidaan todeta: *”Sotapoliisiyksiköiden tehtävänä on ensisijassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonta joukoissa ja sotilashallintoalueella. Tätä tehtävää ei voida uskoa yksikölle, johon suuressa määrässä on sijoitettu törkeistä henkeen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvista, omaisuus-, siveellisyys-, väkijuomalaki- yms. rikoksista tuomittuja tai tarttuvaa sukupuolitautia sairastavia henkilöitä. Sen vuoksi pyydetään, että sotilaspoliisiyksiköihin sijoitettavaksi ajatelluista määrättäisiin ennen sijoittamista hankittavaksi rikosrekisteriote ja muu tarpeellinen selvitys heidän luotettavuudestaan ja sopivuudestaan sotilaspoliisitehtäviin sekä että heidän suhteensa niin ikään ennen sijoittamista määrättäisiin toimitettavaksi lääkärintarkastus.”*¹¹

⁷ Heikkilä, ss. 49 - 51 ja 57 - 58.

⁸ Maavoimien esikunnan asiakirja N:o 1847/Hall/40. Lausunto sotapoliisin toiminnasta, T 13577/5, KA, s. 3.

⁹ Hall.tsto(Järj.2)/PM, Salaista ja yleistä kirjeistöä, 1943, T 20105/1, KA

¹⁰ Sotapoliisiopas, Puolustusministeriö, Koulutusosasto, Helsinki 10.11.1939, Kustannusyhtiö Otavan kirjapaino Helsingissä 1939, s. 5.

¹¹ Hall.tsto(Järj.2)/PM, Salaisia ja henkilökohtaisia yleisiä kirjelmiä, 1942, T19198/5, KA.

Jatkosodan aikana perustettiin päämajan käskyllä (21.9.1942) rautatiepartiointia ja kotialueella toimivaa maantiepartiointia varten Erillinen Sotapoliisiosasto (Er.SPol.Os.) -niminen järjestö. Er.SPol.Os:n vahvuus oli suurimmillaan noin 1700 miestä.¹² Osasto sai oman ohjesääntönsä 1.2.1943 ja oman virkamerkinsä joka hyväksyttiin päämajan toimesta 13.5.1943. Er.SPol.Os:n esikunnan yhteyteen perustettiin 26.7.1943 Helsingissä majaansa pitävä erikoisosasto (osasto Lepistö) jonka viralliseksi nimeksi tuli 11.8.1943 liikkuva komennuskunta. Osasto Lepistö saavutti mainetta mm. desanttijahdeissa ja metsäkaartilaisten pidätysoperaatioissa.¹³

Jatkosodassa mm. erillisessä sotapoliisiosastossa tarkastettiin jokaisen osastossa palvelevan sotapoliisin tausta ja mikäli henkilö omasi rikosrekisterin, niin hänet siirrettiin välittömästi sopimattomana pois sotapoliisiosastosta.¹⁴ Tämä saattoi olla eversti Tapolan päämajalle lähettämän aloitteen ansiota. Se, että Er.SPol.Os:n rungon muodostivat poliisikoulutuksen saaneet partionjohtajat oli myös omiaan ennaltaehkäisemään vääränlaisen aineksen muodostumista osastoon.¹⁵

Sodan päätyttyä erillinen sotapoliisiosasto lakkautettiin ja sen toiminnot siirrettiin liikkuvan poliisin vastuulle.¹⁶ Tuolloin Hallinnollisen toimiston päällikkö Valentin Soine piti esitelmän jossa tuli esille se, mitä mieltä hän oli sotapoliisien tarpeellisuudesta rauhanajan organisaatiossa. Soine kertoo: *”Nykyaikainen sotajoukko, joka taistelee maan rajojen ulkopuolella, on raskas ja monimutkainen laitos. Sen vaatimaton osa, sotapoliisi ei voi osoittaa tilillään loistavia operaatioita ja urotekoja. Päinvastoin on syytä, silloin kun vuosien perästä viritetään sankarilauluja tämän sodan tapauksista, unohtaa julkisuudessa sotapoliisi ja sen toimet, koska niitä tarkastellessa vain avautuvat eteemme sodan varjokohdat. Sotapoliisin muistakoot vain ammattimiehet, jotka varustavat puolustusvoimia seuraavaa sotaa varten”*.¹⁷

Varsinaisessa sotilaspoliisitoiminnassa oli siis sotien jälkeen lähes 20 vuoden tauko. Vuonna 1949 oli pääesikunnan tiedotusosastolle tosin jo perustettu *Sotilaspoliisi*, joka oli tiedotusosaston tarkkailutoimiston alainen ja puolustusministerin hyväksymä. Sotilaspoliisin

¹² E/Er.SPol.Os, Mappi A, 1942, T8749, KA.

¹³ Ahokas Jukka: Erillinen Sotapoliisiosasto ja sen Helsingin asemakomennuskunta. Sotatieteiden maisterin opintojen pro gradu vuodelta 2006. SM 230. MPKK:n kirjasto. s.105

¹⁴ VIII Rautatiepartioipiiri/Er.SPol.Os, Kirjeistöä n:o ii-v, 1943, T 6314/16, KA.

¹⁵ E/Er.SPol.Os, Mappi n:o I, Salaista kirjeistöä, 1943, T8479, KA.

¹⁶ Pääesikunta, Oikeustoimisto, F.60, Kirjelmäryhmä 3n. Sotapoliisit, 1963, T 21726, KA.

¹⁷ Hall.tsto (Järj.2)/PM, Salaista ja yleistä kirjeistöä, 1943, T 20105/1, KA.

päällikkönä toimi tarkkailutoimiston päällikkö.¹⁸ Neljä vuotta ennen sotapoliisikoulun perustamista toteutettiin asessori Olavi Kortteen johdolla 1.-14.6.1959 sotapoliisin päälliköiden kertausharjoitus. Pian sen jälkeen 5.-17.6.1961 sotapoliisijoukkueen johtajien kertausharjoitus, jossa opettajia oli myös poliisikoulusta.¹⁹ Koulutus jakaantui kertausharjoituksissa yleiseen poliisikoulutukseen, sotapoliisin erikoiskoulutukseen ja sotapoliisin sotilaalliseen koulutukseen. Kertausharjoituksen päämääränä oli niihin kutsuttujen reservinupseereiden kouluttaminen sotapoliisiyksikön joukkueenjohtajiksi.²⁰ Kaikilla kertaukseen kutsutuilla oli taustanaan jonkin tasoisia lakiopintoja.²¹ Asessori Korte teki kyseisistä harjoituksista harjoituskertomukset, joilla hän raportoi pääesikunnan koulutusosastolle.²²

2.2 Tarve rauhanajan sotilaspoliisihenkilöstöön kasvaa

Sodan päätyttyä sotapoliisitoimiston päällikkö majuri Valentin Soine oli antanut asessori Olavi Kortteelle tehtäväksi laatia yhteenvedon jatkosodan sotapoliisitoiminnasta. Tuossa Kortteen syyskuussa 1944 valmistuneessa katsauksessa todettiin, että sotapoliisijoukkojen perustamiseen ei tulisi käyttää poliisin henkilökuntaa, vaan se pitäisi toteuttaa näihin tehtäviin valmennetuilla sotapoliisijoukoilla. Niinpä puolustusvoimien omien sotapoliisijoukkojen tarve tuli pääesikunnassa hyväksytyksi ilman minkäänlaisia vastaväitteitä. Koulutuksen aloittaminen sai kuitenkin odottaa aina vuoteen 1959. Tuolloin järjestettiin ensimmäiset kahden viikon mittaiset sotapoliisipäällystön kertausharjoitukset Santahaminassa Helsingissä. Jatkossa sotapoliisin joukkueenjohtajien kertausharjoituksia pidettiin vuosittain aina sotilaspoliisikoulun perustamiseen saakka. Kertausharjoituksien opetus jäi tosin hyvin teoreettiseksi koska alipäällystää ja miehistöä ei ollut koulutettu vielä sotapoliisitehtäviin.²³ Edellä mainittuun seikkaan saatiin helpotusta sotapoliisikoulun aloittaessa toimintansa tuottamalla sotapoliisin alipäällystää. Sotapoliisikoulun opissa kävi myös erikoisupseerikokelaita²⁴, toimiupseereita ja upseereita.²⁵ Kaikki sotapoliisin

¹⁸ Pääesikunta, Oikeustoimisto, F 60, Kirjelmäryhmä 10, Organisaatio, 1965, T 23435, KA.

¹⁹ Pääesikunta, Oikeustoimisto, Saapuneet asiakirjat, sotilaspoliisikomppanioiden kertausharjoitus asiakirjoja, 1959 - 1976, 28, T 28296, KA.

²⁰ Sama.

²¹ Oja Leo, majuri evp. Sotilaspoliisikoulun kolmas johtaja, haastattelu 14.9.2011, Helsinki, materiaali kirjoittajalla.

²² Pääesikunta, Oikeustoimisto, Saapuneet asiakirjat, sotilaspoliisikomppanioiden kertausharjoitus asiakirjoja, 1959 - 1976, 28, T 28296, KA

²³ Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhlajulkaisu, Metropaino Helsinki 1979. s. 7.

²⁴ Sotilaspoliisikoulussa opiskelevilla erikoisupseerikokelailla tarkoitettiin ennen varusmiespalvelusta lakiopintoja suorittaneita henkilöitä jotka reserviupseerikoulun jälkeen tulivat sotilaspoliisikouluun. Kokelaita käytettiin myös nimitystä lakimieskokelaat.

²⁵ Sotilaspoliisikoulun juhlajulkaisu s. 14.

kouluttajatehtävissä toimivat kantahenkilökuntaan kuuluvat kävivät sotilasarvosta riippumatta lisäksi sotilaspoliisikoulun, kuten esimerkiksi koulun tuleva johtaja kapteeni Leo Oja²⁶.

Sotapoliisin joukkueenjohtajien kertausharjoitusten kertomuksissa asessori Korte toteaa: ”*Riittävän sotilaspoliisireservin luomiseksi olisi voitava jatkaa tämäläisiä kertausharjoituksia vuosittain, jotta koulutusta voitaisiin jatkuvasti kehittää ja tiivistää*”²⁷. Kertausharjoitukset, niistä saadut kokemukset ja kehitysideat loivat näin ollen hyvän pohjan aloittaa varusmiesten sotapoliisikoulutus, niin aliupseeriston kuin miehistönkin osalta vuonna 1963²⁸.

- Mitkä seikat sitten saattoivat edesauttaa sitä, että sotilaspoliisikoulu aloitti toimintansa 1963?

Vallitseva epävakaa maailmantilanne oli tuonut mahdollisen sodanuhan lähemmäksi mitä se oli ollut koskaan sotien jälkeen. Suurvaltojen välit kiristyivät äärimmilleen 1960-luvun alussa. Elokuussa 1961 Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain panssarit olivat toisistaan näköetäisyydellä Berliinissä. Samaan aikaan Itä-Saksa ryhtyi rakentamaan miehitysalueet toisistaan erottanutta muuria saadakseen kansalaistensa maastapaot katkaistuksi. Vähän myöhemmin Neuvostoliitto aloitti ydinkoesarjan, joka huipentui 30.10.1961 valtaisaan 60 megatonnin räjäytykseen Novaja Zemljalla.²⁹

Tulevien sotilaspoliisien käyttö ns. poliisireservinä oli ollut useasti keskustelun aiheena ja se oli yksi mahdollinen syy koko sotapoliisitoimen perustamisen toteutumiselle³⁰. Varsinkin myöhemmin, jo sotapoliisikoulun toimiessa Puolustusministeriö lähestyi oikeustoimistoa viitekirjelmällä ja esityksellä, jossa tarkasteltiin mahdollisuutta asevelvollisten sotilaspoliisien käyttöön siviilipoliisin apuna kesäaikana. Hallinnollisen osaston päällikön sijainen, toimistopäällikkö Kalevi Klefström, vastasi esitykseen, että sotilaspoliisikoulun kurssi on kesken ja 2 - 4 viikkoa kestävien miehistökurssien koulutus jää rajoitetuksi siten, että varusmiesten käyttäminen tämän koulutuksen varassa varsinaisiin poliisitehtäviin rauhan aikana on kyseenalaista ja että esitystä ei voida puoltaa. Asevelvollisten sotilaspoliisien

²⁶ Oja Leo, (14.9.2011)

²⁷ Pääesikunta, Oikeustoimisto, Saapuneet asiakirjat, sotilaspoliisikomppanioiden kertausharjoitus asiakirjoja, 1959 - 1976, 28, T 28296, KA

²⁸ Oja Leo, (14.9.2011)

²⁹ Suomen Puolustusvoimat 1944 - 1974, Puolustusvoimien rauhan ajan historia osa 2, 5 Puolustusvoimat rauhan ajan normaalioloissa 1954 - 1974, Maanpuolustuskorkeakoulun Sotahistorianlaitos ja kirjoittajat, WS Bookwell Oy, 2006. s. 275.

³⁰ Oja Leo, (14.9.2011)

koulutus ja käyttö oli suunniteltu vain puolustuslaitoksen sisäisiin tarpeisiin ja sodan ajan erikoisolosuhteita silmälläpitäen. Poliisille annettava virka-apu oli kuitenkin yksittäistapauksina täysin mahdollista.³¹

Ensimmäisen suomalaisen YK-pataljoonan tuleva organisaatio saattoi hyvinkin olla asessori Kortteella tiedossa ja tämä oli myös yksi hänen esittämänsä peruste suomalaisen sotilaspoliisireservin tarpeelle. Suomalaisen Kyprokselle lähteneen YK-pataljoonan organisaatiossa oli mukana sotilaspoliisijoukkue jo vuonna 1964. Sotilaspoliisikoulun kouluttamat aliupseerit soveltuisivat Kortteen mukaan hyvin kyseisen joukkueen tehtäviin. Joukkuetta tulnaisiin käyttämään niin pataljoonan omassa järjestyksenpidossa, kuin myös Kyproksella toimivassa kansainvälisessä sotilaspoliisissa.³² Kyseisessä sotilaspoliisijoukkueessa vuonna 1964 toimivat sotilaat olivat pääosin poliisitaustaisia miehiä ja vasta myöhemmin, kun reserviin oli ehditty tuottamaan sotilaspoliiseja, saatiin joukkueisiin myös sotilaspoliisikoulutuksen saaneita aliupseereita ja miehistöä³³. Keskusrikospoliisi tuki ensimmäistä suomalaista YK-sotilaspoliisijoukkuetta luovuttamalla sen käyttöön yhden rikostutkimuslaukun tarvikkeineen.³⁴

Asessori Kortteen henkilökohtainen kiinnostus ja halu sotapoliisitoimintaa kohtaan olivat merkittävässä roolissa kun puhutaan sotilaspoliisitoiminnan perustamiseen vaikuttaneista tekijöistä.³⁵ Sotien jälkeen majuri Soine ja asessori Korte olivat olleet yksimielisiä siitä, että sotapoliisitoiminta ei onnistunut sodassa niin hyvin kuin olisi pitänyt. Korte kantoi sotien aikaisen sotapoliisitoiminnan asiantuntijana huolta myös siitä, että sotapoliisitoiminta ei saisi enää epäonnistua mahdollisen kriisin puhjetessa. Korte oli myös hakenut ansaitsemaansa huomiota sotilaspoliisitoimintaa kohtaan, järjestämällä laadukkaita ja hyvin perusteltuja sotilaspoliisijoukkueenjohtajien kertausharjoituksia.³⁶ Korte katsoikin aikansa tulleen, kun uudeksi puolustusvoimain komentajaksi valittiin lokakuussa 1959 Jalkaväenkenraali Sakari Simelius, joka oli tunnetusti myötämielinen kaikkea koulutusta koskevaa uudistamista

³¹ Pääesikunta, Hallinnollinen osasto, Oikeustoimisto, F 77, Kirjelmäryhmä 3n. Sotilaspoliisiasiat, 1968, T 23435, KA.

³² Ruotuväki, Puolustusvoimain uutislehti N:o 4 Helmikuu 24, 1966, ss. 4 - 5.

³³ Kuula Heikki, kapteeni. Tehnyt pro gradun aiheesta: *Suomalaisen rauhanturvajoukon huolto Suezilla 1956 - 1957 ja Kyproksella 1964 - 1977*, Haastattelu suoritettu puhelimitse 12.1.2012. materiaali kirjoittajalla.

³⁴ Keskusrikospoliisin hallinnollinen C-sarja, C-aktit, C113, 22.4.1964, Keskusrikospoliisin arkisto.

³⁵ Oja Leo, (14.9.2011)

³⁶ Artema Kalervo, Asessori evp. Toimi nuorempana lakimiehenä PE:n oikeustoimistossa 1959 - 1966 ja asessorina PE:n Hallinto-osaston päällikkönä 1973-1995, Haastattelu 13.1.2012, Helsinki, materiaali kirjoittajalla.

kohtaan³⁷. Aikaisemman komentajan, jalkaväenkenraali Kaarlo Heiskasen, aikana puolustusvoimien johdossa oli ”lakimiesten puuhasteluun” suhtauduttu kylmäkiskoisesti ja sotapoliisitoimi koettiin edelleen vain sodanajan organisaatioon kuuluvaksi³⁸.

Ulkomailta saaduilla myönteisillä kokemuksilla oli vaikutus sotilaspoliisikoulutuksen aloittamiselle Suomessa. Kyseessä olivat juuri rauhanajan sotilaspoliisitoimintaan liittyvät havainnot elikkä ne, joista meillä ei ollut lainkaan omaa mallia.³⁹

2.3 Sotilaspoliisikoulun toiminnan aloittaminen - Ruotsin malli ja yhteistyö poliisin kanssa

Toisin kuin useissa muissa maissa, ei Suomessa ollut rauhanajan puolustuslaitoksessa omaa erikoishenkilöstöä sotapoliisitehtäviä varten. Ensimmäiset esitykset sotapoliisien kouluttamisesta tehtiin jo vuonna 1944, mutta asia laitettiin uudelleen vireille vasta vuonna 1962. Tuolloin alettiin kehittää toimintasuunnitelmaa, jossa mallina toimi mm. Ruotsin puolustuslaitoksen organisaatio.⁴⁰

Sotilaspoliisikoulutuksen käynnistämistä valmisteltiin mm. siten, että sotilaspoliisikoulun ensimmäisenä johtajana aloittava yliluutnantti Tuomo Tuominen komennettiin ennen koulun perustamista seuraamaan ja tutustumaan Ruotsin sotilaspoliisikoulutukseen. Tämän jälkeen hän sai tehtäväksi laatia ehdotuksen sotilaspoliisiohjesäännöksi yhdessä asessori Olavi Kortteen kanssa. Ehdotus hyväksyttiin pääesikunnan ohjesääntötoimikunnassa ja sitä päästiin käyttämään heti ensimmäisellä varusmiesten sotilaspoliisikurssilla.⁴¹ Varsinaisen sotilaspoliisiohjesäännön (SpolO) vahvisti käyttöön puolustusvoimain komentaja, jalkaväenkenraali Simelius vuonna 1965⁴². Yliluutnantti Tuominen oli komennettu myös 11.5.1962 seuraamaan sotapoliisien kertausharjoituksia, minkä tarkoituksena oli hänen perehdyttämisenä sotilaspoliisitoimeen⁴³.

³⁷ Suomen Puolustusvoimat 1944 - 1974, Puolustusvoimien rauhan ajan historia osa 2, 5 Puolustusvoimat rauhan ajan normaalioloissa 1954 - 1974, Maanpuolustuskorkeakoulun Sotahistorianlaitos ja kirjoittajat, WS Bookwell Oy, 2006. s. 275.

³⁸ Klefström Kalevvi, Asessori evp. Toimi osastosihteerinä PE:n oikeustoimistossa ja toimistopäällikkönä PE:n Hallinto-osastossa, 1966 - 1997, Haastattelu 13.1.2012, Helsinki, materiaali kirjoittajalla. Ja Artema Kalervo, Asessori evp, Haastattelu 13.1.2012, Helsinki, materiaali kirjoittajalla

³⁹ Ruotuväki, Puolustusvoimain uutislehti N:o 10 Kesäkuu 26, 1963, s. 9..

⁴⁰ Pääesikunta, Oikeustoimisto, F60, kirjeistöä 3n. Sotapoliisi, 1963, T 21726, KA.

⁴¹ Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhlajulkaisu, s.7.

⁴² Sotilaspoliisiohjesääntö, Pääesikunta, Helsinki 18.9.1965 N:o 2318/Ohjeto/8b, Mikkelissä 1965, Oy Länsi-Savon Kirjapaino.

⁴³ Pääesikunta, Oikeustoimisto, kirjeistöä, F 56, 2. Henkilö-ym komentoasiat, 1962, T 21726, KA.

Edellä mainittuun ohjesääntöön nimitys *sotapoliisi* muutettiin *sotilaspoliisiksi*. Perusteluina oli se, että sotilaspoliisi-nimitys mukaili kansainvälistä käytäntöä ja nykyisin toimintaa esiintyy myös rauhan aikana.⁴⁴ Tästä eteenpäin tässä tutkimuksessa käytetään *sotapoliisin* ja *sotapoliisikoulun* sijasta nimityksiä *sotilaspoliisi* ja *sotilaspoliisikoulu*.

Sotilaspoliisikoulu aloitti toimintansa 5.8.1963 Helsingissä Autopataljoonassa. Tuolloin järjestettiin ensimmäinen sotilaspoliisialiupseerikurssi joka kesti 26.10.1963 saakka. (Ensimmäisen sotilaspoliisikurssin oppilaat kurssirakennuksen edessä on esitetty kuvassa 2.)

Sotilaspoliisikoulun johtaja sai puolustusvoimain komentajan esittelyssä 6.8.1963 sotaväen järjestyssäännön mukaisen komppanian päällikön rankaisuvallan kurssin oppilaiden suhteen.⁴⁵

Kuva 2. Sotilaspoliisikoulun ensimmäisen kurssin I/63 oppilaat (lehtikuva KA:sta)

Yhteistyötä poliisin kanssa toteutettiin alussa sotilaspoliisikoulun henkilöstön ja kurssien alettua myös oppilaiden kanssa. Sisäasiainministeriön poliisiasiainosastossa toimineen ylipoliisipäällikkö Jarvan ja valtion poliisiopiston antamalla tuella oli suuri merkitys sotapoliisikoulun ensimmäisen kurssin käynnistämiseksi⁴⁶.

⁴⁴ Pääesikunta, Oikeustoimisto, kirjeistöä, F 68, Organisaatio, 1968, T 23435, KA.

⁴⁵ Pääesikunta, Oikeustoimisto, kirjeistöä, F 59, 3d1 Rikosasiat: kuulustelut ja tutkinnat, 1963, T 21726, KA.

⁴⁶ Pääesikunta, Oikeustoimisto, kirjeryhmät, F 60, 3n. Sotapoliisi, 1963, T 21726, KA.

Uuden koulun aloittavalla johtajalla, yliluutnantti Tuomo Tuomisella ja kurssin opetusupseerilla ylivääpeli Heikki Vikstedtillä oli tilaisuus seurata koko kevätkauden opetusta Poliisiopistossa ja näin valmistautua uusien sotapoliisialiupseerien kouluttamiseen. Opettaja- ja kouluttajatukea tarvittiin poliisin puolelta sillä opetusohjelmassa oli mm. 20 tuntia rikostutkintaa koskevia oppitunteja ja harjoituksia, joiden toteuttamisessa tarvittiin ammattitaitoisten opettajien apua.⁴⁷

Tärkeä osa sotilaspoliisialiupseereiden koulutuksessa olivat luennot rikostutkimuksesta Otaniemen poliisiopistolla Espoossa. Myös poliisiopiston harjoitusluokassa toteutetut rikospaikkaharjoitukset tarjosivat hyvät puitteet rikostutkinnan alkeiden oppimiselle.⁴⁸

Kurssilaiset saivat myös tutustua Liikkuvan Poliisin toimintaan käytännössä - jokainen heistä sai olla mukana poliisin tiepartion normaalissa liikenteenvalvontatehtävässä⁴⁹. Yhteistyötä poliisin kanssa tehtiin myös junapartiointiin liittyen, jolloin miesten mukana oli vilkkaimmilla rataosuuksilla miehiä Liikkuvasta Poliisista⁵⁰. Rikostutkintaan ja todistusaineiston keräämiseen liittyvässä koulutuksessa opettajina oli miehiä Helsingin rikospoliisista. Huume-koulutuksessa opettajina toimivat miehet huume-poliisista ja tullilaitoksesta.⁵¹

Koululla oli ollut sen ensimmäisen 15. toimintavuoden ajan erittäin hyvät suhteet siviilipoliisiin, joka näkyi hyvin mm. kouluttaja-apuna sekä poliisin erittäin myönteisenä suhtautumisena sotilaspoliisikoulutukseen⁵².

⁴⁷ Pääesikunta, Oikeustoimisto, kirjeryhmä, F. 60, 3n. Sotapoliisi, 1963, T21726, KA.

⁴⁸ Ruotuväki, Puolustusvoimain uutislehti N:o 4 Helmikuun 24 päivänä 1966. ss.4 - 5.

⁴⁹ Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhla-julkaisu, Metropaino Helsinki 1979. s.11.

⁵⁰ Sama. s.25.

⁵¹ Sama. ss.31 - 34.

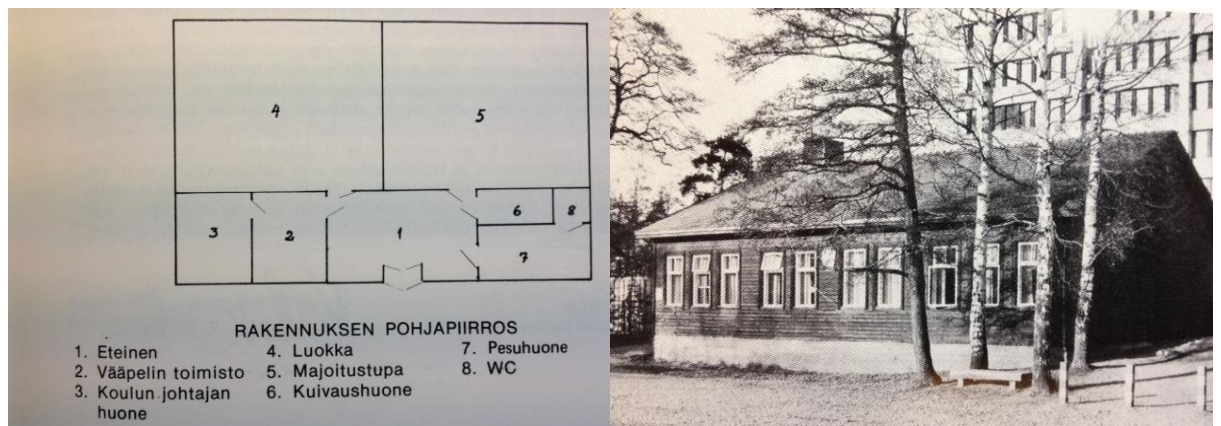
⁵² Sama. s.7.

3 KOULUTUS JA JOHTOSUHTEET

3.1 Sotilaspoliisikoulun organisaatio, toimitilat ja pääsyvaatimukset kurssille

Sotilaspoliisikoulun organisaatio henkilöstön osalta muodostui pääsääntöisesti koulun johtajasta, vääpelistä ja kahdesta aliupseerikouluttajasta. Kurssilla oppilaina olevat upseerit ja toimiupseerit toimivat apukouluttajina ja lisäsivät näin koulun kurssinaikaista kouluttajavoimaa. Koulun oman ja pääesikunnan oikeustoimiston henkilöstön lisäksi kursseilla oli opettajia mm. kadettikoulusta, poliisiopistosta, rikospoliisista, liikkuvasta poliisista ja huume poliisista sekä tullilaitoksesta.⁵³

Sotilaspoliisikoulu toimi Autopataljoonan yhteydessä Mechelininkadulla. Kurssirakennuksena oli entinen suojelukoulun parakki kasarmialueen takalaidalla⁵⁴. Tilat olivat varsin kohtuulliset ja tarjosivat sotilaspoliisikoulun kurssivahvuuden huomioiden hyvät puitteet luokkaopiskeluun. (Kurssirakennus on esitetty kuvassa 3.) Kehitettävänä seikkana oli kurssilaisten aseiden säilytys, joka vuosina 1965 - 1969 oli suhteellisen kyseenalaista, sillä asetelineissä ei ollut lukkoja. Koulunjohtajan vuonna 1969 tekemän esityksen jälkeen lukolliset asetelineet saatiin vihdoinkin kurssirakennukseen ja asia korjaantui.⁵⁵

Kuva 3. Sotilaspoliisikoulun kurssirakennus sisältä ja ulkoa (kuva: Sotilaspoliisi koulun 15-vuotisjuhla julkaisu)

Sotilaspoliisikoulun valintaperusteet osoittivat että tulevan koulutuksen kanssa ollaan tosissaan. ”Sotapoliisihenkilöstön valintaperusteet tulevat olemaan varsin lujat. Vain parasta ainesta valitsemalla pyritään siihen, että uusimman koulutushaaran aliupseerit ja miehet jo

⁵³ Oja Leo, (14.9.2011) ja Hietala Juhani, (20.3.2011)

⁵⁴ Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhla julkaisu, s.7.

⁵⁵ Hietala Juhani, everstiluutnantti evp. Toiminut sotilaspoliisikoulun johtajana vuosina 1965 - 1969. Haastattelu 20.3.2012, Kerava. Materiaali tekijän hallussa.

omalla käyttäytymisellään korostavat hyvää kuria ja järjestystä ja yltävät sille korkealle tasolle, jolla muunkin poliisin toiminta jo nykyisin on”⁵⁶.

Esimerkkinä voidaan todeta että vuonna 1976 kursseille otettiin 28 Reservin aliupseerikoulun (RAuK:n) käynnyttä vapaaehtoista oppilasta jotka olivat menestyneet RAuK:lla keskimääräistä paremmin. Kurssilaisten piti olla vähintään 175 cm pitkiä, omata ajokortti ja olla taustaltaan nuhteetomia. Kaikki sotilaspoliisikoulun oppilaat tulivat jalkaväkijoukoista.⁵⁷

Sotilaspoliisitehtävistä suoriutuminen vaatii asioiden jämerää hallintaa sekä ihmisten sujuvaa käsittelytaitoa niin vertaisten sotilaiden kuin myös esimiesasemassa olevien keskuudessa. Koulutuksessa kiinnitettiin suurta huomiota oikeanlaiseen esiintymistaitoon - kurssilaisilla tuli olla selkeä suullinen ilmaisukyky sekä ryhdikäs ja sotilaallinen olemus, sillä he joutuivat tehtävissään kohtaamaan ja käsittelemään hyvin erityyppisiä ihmisiä.⁵⁸

Kurssin saavuttama maine mielenkiintoisena ja monipuolisena opetuskokonaisuutena vaikutti suuresti siihen, että koulutukseen oli joka saapumiserässä paljon halukkaita. Suuri halukkaiden määrä auttoi säilyttämään tason kovana sillä joukko-osastoilla oli näin varaa valita halukkaista parhaiten sotilaspoliisi tehtävien kriteerit täyttävät miehet kurssille.⁵⁹

Sotilaspoliisikoulu sijaitsi orgaanisesti Autopataljoonassa vuosina 1963 - 1969 ja sen jälkeen Kaartinpataljoonassa siihen asti kun koulu siirrettiin Parolaan Panssariprikaatiin 1.12.1983⁶⁰. Vuosien 1963 - 1979 aikana sotilaspoliisikoulu koulutti yhteensä 46 sotilaspoliisikurssia⁶¹.

3.2 Pääesikunnan oikeustoimiston ohjaus

Sotilaspoliisikoulun johtavana organisaationa toimi pääesikunnan oikeustoimisto vuosina 1963 - 1970 ja hallinnollisen osaston oikeustoimisto vuodesta 1970 alkaen⁶². Johtovastuu johtui siitä että oikeustoimistolle oli virallisesti määritelty tehtäväksi mm. suunnitella yhteistoiminnassa koulutusjaoston kanssa sotilaspoliisin koulutus sekä johtaa sen

⁵⁶ Pääesikunta, Oikeustoimisto, kirjeryhmä, F. 60, 3n. Sotapoliisi, 1963, T21726, KA.

⁵⁷ *Suomen Sotilas – Suome Mies*, Sotilaspoliisi on erikoismies, N:o 4 - 5, 58. vuosikerta, 1976, ss. 32 - 33.

⁵⁸ Oja Leo, (14.9.2011),

⁵⁹ Sama.

⁶⁰ Sama.

⁶¹ Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhla-julkaisu, s 14.

⁶² Artema Kalervo, (13.1.2012)

toimeenpano⁶³. Asessori Korte toimi henkilökohtaisesti sotilaspoliisialiupseerikurssin koulutuksen valvojana⁶⁴.

Oikeustoimisto osallistui erittäin aktiivisesti sotilaspoliisikoulutuksen toteuttamiseen ja sen laadun valvontaan. Kaikki toiminta sotilaspoliisikoulun osalta oli tiukasti Oikeustoimiston hallinnassa, kuten esimerkiksi oppilasvalintojen lopullinen hyväksyminen kurseille. Oikeustoimiston asessorina toiminut varatuomari Olavi Korte oli vuoteen 1973 saakka avaamassa kaikki sotilaspoliisikoulun kurssit, sekä opettamassa kurssille lakiopintoja. Vuodesta 1973 asessorina toiminut Kalervo Artema jatkoi Kortteen aloittamaa linjaa aktiivisena toimijana kurssien suhteen.⁶⁵

Sotilaspoliisikoulun johtaja toimitti kurssin viikko-ohjelmat oikeustoimistoon ja sen lisäksi tiedoksi Autopataljoonan esikuntaan. Vuodesta 1969 alkaen viikko-ohjelmat toimitettiin Kaartinpataljoonan esikuntaan. Autopataljoona ja Kaartinpataljoona eivät millään tavalla osallistuneet organisaatiossaan olevan sotilaspoliisikoulun toimintaan ja olivat tyytyväisiä siitä että homma toimi mainiosti pääesikunnan ohjauksessa. Maastoharjoituksissa koulutusta tuli tarkastamaan oikeustoimiston asessori Korte apulaisineen. Vuodesta 1973 alkaen asessori Artema jatkoi samaa johtovastuussa olevan esimiehen tarkastustoimintaa sotilaspoliisikoulun suuntaan. Mahdolliset sotilaspoliisikoulun hankinnat toteutettiin pataljoonan esikunnan kautta. Mikäli hankintojen suhteen tuli ongelmia, niin puolto hankinnalle haettiin oikeustoimistosta / hallinnolliselta osastolta.⁶⁶

3.3 Koulutussuunnitelmat ja koulutuksen kehittyminen

Sotilaspoliisikoulutuksen päätarkoituksena oli oman sotilaspoliisireservin luominen puolustuslaitokselle. Tarkoituksena oli tehdä myös uutta sotilaspoliisitoimintaa tunnetuksi ja arvostetuksi. Erityistä huomiota kiinnitettiin yhteistoimintaan siviilipoliisin kanssa, mikä toimikin hyvin.⁶⁷

Koko sotilaspoliisikoulutuksen perustana oli vuonna 1965 hyväksytty *sotilaspoliisiohjesääntö*⁶⁸. Sitä laadittaessa malleina olivat olleet aikaisemmat sotilaspoliisin oppaat eli *Sotapoliisiopas* (v.1939) ja *Erillisen sotapoliisiosaston ohjesääntö*

⁶³ Pääesikunta, Oikeustoimisto, kirjeistöä, F 68, Organisaatio, 1965, T 23435, KA.

⁶⁴ Pääesikunta, Oikeustoimisto, kirjeistöä, F 59, Kuulustelut ja tutkinta, 1963, T21726, KA.

⁶⁵ Oja Leo, (14.9.2011)

⁶⁶ Sama.

⁶⁷ *Ruotuväki*, Puolustusvoimain uutislehti, N:o 4 helmikuu 24, 1966, ss. 4 - 5.

⁶⁸ Oja Leo, (14.9.2011)

(v.1943).⁶⁹ Vaikka oppia haettiin Ruotsissa käynnissä olevasta sotilaspoliisikoulutuksesta, niin suomalaisten omat, talvi- ja jatkosodan aikaiset sotilaspoliisioppaat olivat merkittävässä roolissa muokattaessa rauhanajan sotilaspoliisikoulutusta⁷⁰.

Ennen sotilaspoliisikoulun perustamista pidetyssä sotilaspoliisikomppanian päälliköiden kertausharjoituksessa oli koulutussuunnitelma toteutettu seuraavasti: esimerkkeinä ovat 1.-14.6.1959 pidetyn ensimmäisen kertausharjoituksen koulutussuunnitelman pääaiheet tunteineen⁷¹.

- yleinen poliisikoulutus (40 tuntia)
- sotapoliisin erikoiskoulutus (11 tuntia)
- sotapoliisin sotilaallinen koulutus (30 tuntia)

Kyseinen kolmijako osoittautui kurssikertomuksen perusteella tarkoituksenmukaiseksi ja se antoi myös tiettyä perustaa suunniteltaessa ensimmäistä sotilaspoliisikoulun koulutus / opetussuunnitelmaa. Lisäksi todettiin, että riittävän sotilaspoliisireservin luomiseksi tulisi jatkaa vastaavanlaisia kertausharjoituksia, jolloin koulutusta voitaisiin jaksoittain kehittää aikaisemmista harjoituksista saatujen kokemusten perusteella.⁷² Edellä mainittuja joukkueenjohtajien kertausharjoituksia pidettiin neljänä vuonna. Koulun kolmantena johtajana vuosina 1969 - 1981 toiminut kapteeni Leo Oja oli itse osallistunut sotilaspoliisikoulun kurssille oppilaana, ennen siirtymistään koulun johtajaksi. Kapteeni Oja oli osallistunut asessori Kortteen kanssa myös sotilaspoliisijoukkueenjohtajien kertausharjoitusten järjestämiseen ja toiminut niissä kouluttajana.⁷³

⁶⁹ Hietala Juhani, (20.3.2012)

⁷⁰ Oja Leo, (14.9.2011)

⁷¹ Pääesikunta, oikeustoimisto, Saapuneet asiakirjat, Sotilaspoliisikomppanioiden kertausharjoitusasiakirjoja, arkistomerkki 28, T28296, 1959 - 1976.

⁷² Sama.

⁷³ Oja Leo, (14.9.2011)

Koulutussuunnitelma 1963

Ensimmäisestä sotilaspoliisikoulun kurssista alkaen opetuksessa noudatettiin pääesikunnan hyväksymää sotilaspoliisikoulun koulutusohjelmaa⁷⁴.

Sotilaspoliisikoulun vuoden 1963 koulutussuunnitelman kokonaistuntilaskelma koostui yhteensä 462 tunnista. Tunnit jakaantuivat teoriaan, joita oli 112 tuntia ja käytännön harjoituksiin joita oli 346 tuntia, sekä neljään koulutyötuntiin. Koulutussuunnitelma jakautui pääaineittain seuraavasti:⁷⁵

- Rikos- ja prosessilainsäädäntö, rikostutkinta (48 tuntia)
- Yleinen järjestyksenvalvonta (215 tuntia)
- Tieliikennelainsäädäntö, liikenteenvalvonta ja ohjaus (120 tuntia)
- Yleissotilaallinen koulutus (17 tuntia)
- Viestikoulutus (11 tuntia)
- Lääkintäkoulutus (11 tuntia)
- Liikuntakoulutus (28 tuntia)
- Huolto (12 tuntia)

Edellä mainitut kokonaisuudet on esitetty tarkemmin kuvina tutkimuksen liitteessä 1.

Koulutussuunnitelma 1967

Vuoden 1967 koulutussuunnitelmasta voidaan todeta, että viiden vuoden aikana sotilaspoliisikoulun koulutussuunnitelman tuntilaskelma oli pysynyt ennallaan 462 tunnissa. Ainoana muutoksena oli havaittavissa suojelukoulutuksen tärkeyden huomioiminen. Suojelukoulutusta oli uutena koulutusaiheena laitettu koulutussuunnitelmaan 10 tuntia. Kyseiset tunnit oli otettu yleisestä järjestyksenvalvonnasta, joten sen tuntimäärä tippui 215 tunnista 205 tuntiin.⁷⁶

⁷⁴ Pääesikunta, oikeustoimisto, kirjeistöä, F 60, Sotilaspoliisi, 3.n, 1963, T21726, KA.

⁷⁵ Sama.

⁷⁶ Pääesikunta, oikeustoimisto, kirjeistöä, F.74, 3.n, sotilaspoliisi, 1967, T 23435, KA.

Koulutussuunnitelma 1977

Vuonna 1977 kapteeni Leo Ojan tekemässä esiupseerikurssin (EUK:n) tutkimustyössä hän esitteli sotilaspoliisikoulun läpiviennin, mikä piti sisällään seuraavia opintokokonaisuuksia:

- Rikos- ja prosessilainsäädäntö sekä rikostutkinta (53 tuntia)
- Sotilaspoliisipalvelu (175 tuntia)
- Tieliikennelainsäädäntö, liikenteen valvonta ja ohjaus (99 tuntia)
- Moottoriajoneuvojen rakennekoulutus (10 tuntia)
- Yleissotilaallinen koulutus (18 tuntia)
- Viestikoulutus (12 tuntia)
- Lääkintäkoulutus (10 tuntia)
- Suojelukoulutus (14 tuntia)
- Liikuntakoulutus (39 tuntia)
- Huolto (14 tuntia)
- Kansalaiskasvatus (4 tuntia)

Tunteja opetuksessa oli yhteensä 448 jotka jakautuivat siten että oppitunteja oli 150 tuntia ja harjoituksia 298 tuntia. Koulutussuunnitelma oli jalostunut verrattaessa sitä ensimmäisen kurssin suunnitelmaan.⁷⁷

Sotilaspoliisimiehistön koulutussuunnitelma 1977

Joukko-osastoissa aloitettu miehistön sotilaspoliisikoulutus sai koulutussuunnitelman rungon sotilaspoliisikoulusta. Sotilaspoliisikoulun tehtävänä oli kehittää sotilaspoliisikoulutusta kokonaisuudessaan, joten on perusteltua esittää miten 3 viikkoa kestäneiden miehistökurssien opintokokonaisuus oli muodostettu. Tärkeä palanen miehistökurseilla oli sotilaspoliisikoulun käyneiden alikersanttien panos heidän toimiessaan kurssien apukouluttajina. Kyseistä koulutussuunnitelmaa noudatettiin kaikissa miehistön sotilaspoliisikoulutusta antavissa joukko-osastoissa. Seuraavat aiheet olivat vuonna 1977 sisällytetty koulutussuunnitelmaan, jossa kokonaistuntimäärä oli 120 tuntia jakautuen teoriaan (36 tuntia) ja käytännönharjoitteisiin (84 tuntia):⁷⁸

⁷⁷ Oja Leo, Taistelukoulu, oppilasupseereiden tutkielmat, esiupseerikurssi 30, Arkistomerkki, Hja 2:20, 1977, T 26077, KA.

⁷⁸ Sama.

- Rikos- ja prosessilainsäädäntö (11 tuntia)
- Yleisen järjestyksen valvonta (33 tuntia)
- Tieliikennelainsäädäntö, liikenteen valvonta ja ohjaus (60 tuntia)
- Yleissotilaallinen koulutus (16 tuntia)

Koulutussuunnitelma 1979

Verrattaessa tutkimuksen rajaustenmukaisten vuosien, 1963 ja 1979 koulutusaiheita voidaan todeta, että yleinen järjestyksenvalvonta oli muuttunut sotilaspoliisipalveluksi ja suojelukoulutus sekä turvallisuuspolitiikka olivat tulleet uusina aihekokonaisuuksina koulutusohjelmaan. Vuonna 1979 koulutuskokonaisuudet sotilaspoliisikoulussa olivat muotoutuneet erittäin kattaviksi. Koulutus piti sisällään seuraavia opintokokonaisuuksia:⁷⁹

- Sotilaspoliisipalvelu
- Sotilasoikeudenhoito
- Rikostutkinta
- Tieliikennelainsäädäntö
- Liikenteen ohjaus ja valvonta
- Lääkintäkoulutus
- Suojelukoulutus
- Turvallisuuspolitiikka
- Yleissotilaallinen koulutus
- Huoltokoulutus

Koulutuksen kehittäminen 1963 - 1979

Sotilaspoliisikoulu pyrki koko tutkittavan 15. vuoden ajanjakson kehittämään koulutustaan. Heti ensimmäisestä kurssista alkaen tarkasteltiin käytettyjä koulutussuunnitelmia kriittisellä otteella. Mikäli muutostarpeita havaittiin, niin ne toteutettiin heti seuraavalle kurssille.⁸⁰

Osoituksena koulutuksen kehittämisvalmiudesta Aessori Korte toimitti ensimmäisen kurssin koulutussuunnitelman eduskunnan oikeusasiamiehelle ja ilmoitti lisäksi: ”*Koska*

⁷⁹ Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhlajulkaisu, s.10.

⁸⁰ Oja Leo, (14.9.2011)

*kysymyksessä on laatujaan ensimmäinen kurssi, saattaa osoittautua välttämättömäksi suorittaa tällä kurssilla saatavien kokemusten perusteella eräitä tarkistuksia lähinnä eri aineiden tuntimäärään.*⁸¹

Koulutuksen kehittämiseen liittyen Kaartinpataljoonan komentaja everstiluutnantti Olavi Vatiolahti mainitsi juhlijulkaisun puheessaan että: *”Sotilaspoliisikoulu on tehnyt 15 vuotta työtä puolustusvoimien sotilaspoliisialiupseereiden kouluttamiseksi sekä sotilaspoliisikoulutuksen edelleen kehittämiseksi.*”⁸² Myös Asessori Korte korosti että koulu on toiminut läheisessä yhteistyössä poliisiopiston ja liikkuvanpoliisin kanssa ja sen opetussuunnitelmat ja harjoitusmateriaali ovat vuosi vuodelta kehittyneet⁸³.

Sotilaspoliisikoulutuksessa kiinnitettiin opetuksen ohella huomiota opetusmateriaalin ja opetusmenetelmien parantamiseen. Koulutusta kehitettäessä oli jatkuvana pyrkimyksenä ollut luokkaopetuksen osittaista korvaamista sovelletuilla tilannepohjaisilla harjoituksilla. Vuoteen 1979 mennessä sotilaspoliisikoulun harjoituksista yli puolet oli suoritettu ns. tilannepohjaisina harjoituksina. Myös koulutuksessa käytettävää kalustoa oli uusittu ja lisätty koulun 15 ensimmäisen toimintavuoden aikana. Kalustohankinnoissa siviilipoliisi oli osoittanut merkittävää tukea lahjoittamalla sotilaspoliisikoululle liikennevalvontatutkat ja rikostutkimuslaukut. Tulevaisuuden tavoitteena nähtiin viestikaluston uusiminen, mikä tarkoitti käsi- ja ajoneuvoradioiden hankintaa.⁸⁴

Liikuntakoulutuksen ja ennen kaikkea lähitaistelun saralla koulutusta kehitettiin sotilaspoliisikoulussa. Lähitaistelukoulutus muokattiin vastaamaan sotilaspoliisien tarvitsemia fyysisiä voimankäytön taitoja. Tavanomaiseen puolustusvoimien liikuntakoulutukseen lisättiin judoa, painia ja nyrkkeilyä siten, että ne muodostuivat osaksi viikottaista toimintaa. Sotilaspoliisikoulu oli ottanut ensimmäisenä judo-koulutuksen käyttöönsä. Alussa judo-koulutusta vierastettiin muualla puolustusvoimissa ja siihen suhtauduttiin suurella varauksella. Myöhemmin judoa alettiin kouluttaa muuallakin puolustusvoimien joukoissa.⁸⁵

Kapteeni Oja esittääkin Suomen Mies - Suomen Sotilas lehden artikkelissa että: *”Paras tulos saavutettaisiin siten että sotilaspoliiseiksi koulutettavat tulisivat jo alokkaina samaan yksikköön. Tästä joukosta koulutettaisiin sitten sotilaspoliisiupseerit, -aliupseerit ja miehistö.*

⁸¹ Pääesikunta, oikeustoimisto, kirjeistöä, F.60, Sotapoliisi, 3.n, 1963, T 21726, KA.

⁸² Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhlijulkaisu, s.5.

⁸³ Sama, ss. 6 - 7.

⁸⁴ Sama, ss. 9 - 10.

⁸⁵ *Suomen Sotilas – Suomen Mies*, Sotilaspoliisi on erikoismies, N:o 4-5, 58. vuosikerta, 1976, ss. 32 - 33.

Kaikki palvelisivat koko varusmiesaikansa sotilaspoliiseina jolloin saavutettaisiin tarvittava rutiini sotilaspoliisitehtävien hoitamiseen.”⁸⁶ Sotilaspoliisikoulun johtajan vuonna 1976 esittämä ajatus toteutuikin myöhemmässä sotilaspoliisikoulutuksessa joukko-osastoihin tulleiden sotilaspoliisikomppanioiden muodossa ja on käytössä myös nykyään.

Kapteeni Oja toteaa, että hänen kuusi vuotta kestäneen koulunjohtajan uran aikana koulutus on muuttunut. Koulutusta on kehitetty käytännöllisempään suuntaan lisäämällä harjoituksia ja vähentämällä luokkaopetusta.⁸⁷

Koulutuksen kehittämistä tutkimuksen kautta oli hyvänä osoituksena kapteeni Ojan esiupseerikurssilla vuonna 1977 tekemä tutkielma aiheesta: ”*Sotilaspoliisin käyttöperiaatteet ja niistä tehtävät johtopäätökset sotilaspoliisijoukkojen määrän, organisaation ja koulutuksen kannalta*”. Kyseisessä tutkimustyössä kapteeni Oja hyödynsi pitkää kokemustaan sotilaspoliisialalta. Kapteeni Ojan jatkaessa esiupseerikurssin jälkeen sotilaspoliisikoulun johtajana pyrki hän hyödyntämään tutkimuksellaan koulutuksen tulevaisuutta ja sen kehittämistä.⁸⁸

Koulutusta kehitettiin myös aloittamalla sotilaspoliisikoirakoulutus, jossa tehtiin yhteistyötä Hämeenlinnassa sijaitsevan Asevarikko 5 kanssa, josta koirat kouluttajineen tulivat sotilaspoliisikoulun harjoituksiin. Huumekoirien käytön osalta koulutus toteutettiin harjoituksina ja oppitunteina tullilaitoksen johtamana.⁸⁹

Vuoden 1968 lopulla sotilaspoliisikoulu sai käyttöönsä 15 uutta Jawa moottoripyörää. Moottoripyörä oli maailmalla todettu hyväksi välineeksi sotilaspoliiseille etenkin liikenteen valvonnassa, mihin se soveltuikin erinomaisesti myös Suomessa. Ongelmaksi muodostui se, että pyörän käyttö piti oppia nopeasti, jotta se ei veisi aikaa muilta tärkeiltä koulutusaiheilta. Pyörien käyttö pitemmällä tähtäimellä ei toiminut, koska niiden hajottua ei niitä saatu enää lisää. Ajokuntoisten pyörien määrän huvetessa lopetettiin kyseinen koulutus sotilaspoliisikoulussa.⁹⁰

⁸⁶ *Suomen Sotilas – Suomen Mies*, ss. 32 - 33.

⁸⁷ Sama, ss. 32 - 33.

⁸⁸ Oja Leo, Taistelukoulu, oppilasupseereiden tutkielmat, esiupseerikurssi 30, Arkistomerkki, Hja 2:20, 1977, T 26077, KA.

⁸⁹ Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhlajulkaisu, ss 27 - 29.

⁹⁰ Hietala Juhani, (20.3.2012)

Poliisi tuki sotilaspoliisikoulutusta myös kalustollisesti. Poliisilta saatiin koululle liikennevalvontatutka, joka kehitti huomattavasti toimintavalmiutta liikenteenvalvonnan ja sen harjoittelun osalta. Poliisikoululta saatiin rikostutkinnan osalta arvokasta tukea kahden rikospaikkalaukun muodossa.⁹¹

Sotilaspoliisikoulussa annettu sotilasoikeudenhoidon opetus, jossa käytiin läpi mm. Sotaväen rikoslaki, sotilaskurinpitoasetus, sotatuomioistuinten toimintaa koskeva lainsäädäntö ja esitutkintaa koskeva lainsäädäntö palveli myös kursseilla opiskelleiden lakimieskokelaiden kurssin jälkeisiä palvelustehtäviä.⁹²

Kurssilla opiskelevat lakimieskokelaat omasivat vankan lakitaustan jo ennen varusmiespalvelusta. Kokelaat olivat siviilissä suoritettujen lakiopintojen johdosta iäkkäämpiä kuin muut kurssin oppilaat. Heillä oli varsin kriittisiä näkemyksiä opetuksessa esille tulleista asioista ja sanavalmiutensa johdosta he eivät olleet aina mitään helppoja opetettavia sotilaspoliisikoulun opettajille. Pääesikunnan asessorien kokelaille pitämä sotilasoikeuden opetus todettiin kuitenkin laadukkaaksi ja mielekkääksi ajatellen kriisinajan tehtäviä.⁹³

Kurssilla keskeisenä oppaana käytettiin Sotilaspoliisiohjesääntöä vuodelta 1965. Kyseinen opas oli, kuten tutkielman ala-luvussa 2.3 on mainittu, sotilaspoliisikoulun ensimmäisen johtajan ja oikeustoimiston päällikön yhteistyössä valmistama.⁹⁴

Suomalainen sotilaspoliisikoulutus kiinnosti myös muita valtioita. Esimerkiksi Tanskan Kuninkaallinen suurlähetystö lähestyi oikeustoimistoa pyytäen Tanskan sotilaspoliisikoulun käyttöön Suomen sotilaspoliisikoulutuksen koulutusohjeita ja ohjesääntöjä⁹⁵.

Sotilaspoliisikoulu kursseille komennettiin oppilaiksi myös kanta-aliupseereita. Tavoitteena oli näin laajentaa sotilasläänien sotilaspoliisikouluttajahenkilöstöä⁹⁶.

3.4 Poliisitoimen vaikutus opintokokonaisuuden muodostumiseen

⁹¹ *Suomen Sotilas – Suomen Mies*, ss. 32 - 33.

⁹² Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhlajulkaisu, s 30.

⁹³ Wegelius Christopher, erikoisupseerikokelas sotilaspoliisikoulussa vuonna 1969, Haastattelu suoritettu puhelimitse 21.3.2012, materiaali tekijän hallussa.

⁹⁴ Pääesikunta, hallinnollinen osasto, oikeustoimisto, F 77, kirjeistön kirjelmäryhmä 14, v 1968, T 23435, KA.

⁹⁵ Sama.

⁹⁶ Pääesikunta, hallinnollinen osasto, oikeustoimisto, F 80, kirjeistön kirjelmäryhmä 5, v 1969, T 23434, KA.

Poliisitoimen merkitys koulun opetukseen oli varsin suuri. Käytännössä koko sotilaspoliisikoulutusta ei olisi kyetty aloittamaan ilman poliisitoimen arvokasta apua ja erittäin myönteistä suhtautumista sekä tukea.⁹⁷

Rikostutkinnan opetuskokonaisuuden suunnitteli rikosylikomisario Kauko Katila. Rikostutkintaa opetettiin ensimmäisellä sotilaspoliisialiupseerikurssilla 26 tuntia, joista kahdeksan tuntia oli teoriaa ja 18 tuntia käytännön harjoituksia. Lisäksi pidettiin kaksi tunnin kestävästä koetilaisuudesta. Rikostutkinta jakautui vuonna 1963 seuraaviin osatekijöihin:⁹⁸

- Kotietsintä ja sen suoritus (5 tuntia)
- Rikospaikkajäljet ja niiden merkitys tutkinnassa (2 tuntia)
- Sotilaspoliisin tehtävät rikospaikalla (12 tuntia)
- Rikosilmoitus (2 tuntia)
- Kuulustelun suoritus (3 tuntia)
- Tuntomerkkioppi (2 tuntia)
- Kokeet (2 tuntia)

Opintokokonaisuuden osioita, rikostutkinnan osalta tarkasteltaessa voidaan todeta, että myös poliisin asiantuntijoiden pitämä koulutus oli kehittynyt 15 vuoden aikana enemmän rikospaikkatutkinnan suuntaan. Poliisien pitämässä koulutuksessa kotietsinnän suorittamisesta oli luovuttu ja kuulustelun suorittaminen oli sisällytetty sotilaspoliisipalvelun alle. Rikostutkinta käsitti vuonna 1979 seuraavia kokonaisuuksia:⁹⁹

- Poliisin organisaatio
- Poliisin toimintamuodot
- Rikosilmoitusten vastaanottaminen
- Rikosilmoituskaavakkeen täyttäminen
- Rikostutkintaa edeltävät toimenpiteet rikospaikalla
 - rikollisen kiinniotto
 - rikospaikan eristäminen
 - jälkien suojaaminen
- Käytännön harjoitteet (Todistusaineiston kerääminen)

⁹⁷ Klefström Kalevi, (13.1.2012)

⁹⁸ Pääesikunta, oikeustoimisto, F 60, Kirjeistön kirjelmäryhmä, 3.n, sotilaspoliisi, v 1963, T 21726, KA.

⁹⁹ Sotilaspoliisikoulun 15-Vuotisjuhlajulkaisu, s 31.

- sormenjälkien ottaminen
- jalanjälkivalosten ottaminen
- jälkien suojaaminen

Vaikka poliisitoimen vaikutus oli sotilaspoliisikoulun perustamiselle ja sen koulutuksen muodostumiselle tärkeä, oli myös vastavuoroista toimintaa. Esimerkkinä mainittakoon asessori Kortteen pitämä opetustilaisuus 30 nimismiehelle, jossa aiheena olivat *Miten sotilaspoliisikoulutus kulkee poliisiorganisaation rinnalla ja Sotilaspoliisiorganisaatiot sodan aikana*.¹⁰⁰ Myös laadukkaan aineksen tuottaminen poliisikoulun oppilaiksi palveli poliisin intressejä sotilaspoliisikoulua kohtaan. Parhaimmillaan eräältä 26 miehen vahvuiselta kurssilta pyrki poliisikouluun 18 miestä. Yleisesti ottaen jokaiselta sotilaspoliisikurssilta siirtyi noin 10 miestä varusmiespalvelun jälkeen poliisikoulun oppilaiksi.¹⁰¹ Poliisi sai rekrytoitua jo osittain kouluttamaansa ainesta poliisikouluun. Tämä luonnollisesti pienensi sotilaspoliisireserviä, koska valmistuneita siviilipoliiseja ei kriisitilanteissa sijoitettaisi sotilaspoliisijoukkoihin vaan he toimisivat normaaleissa poliisitehtävissään.¹⁰²

Sotilaspoliisikoulun suorittaminen katsottiin poliisien piirissä niin merkittäväksi, että sen suorittanut pystyi pääsemään poliisikouluun pelkällä kansakoulupohjalla kun muuten vaatimuksena poliisikouluun oli keskikoulun suorittaminen.¹⁰³

Rikosylikomisarioiden Martti Salanderin ja Kauko Katilan merkittävä panos opetukseen sotilaspoliisikoulun rikostutkimuksen saralla on ainutlaatuista.¹⁰⁴ Kyseiset herrat ovat muodostuneet poliisikoulussa huippuopettajina legendoiksi ja on suorastaan ihme että heidät saatiin jakamaan tieto-taitoaan myös alkavalle sotilaspoliisitoimelle.¹⁰⁵ Tutkijan tekemien havaintojen mukaan sotilaspoliisikoulun opettajina toimineet Salander ja Katila nauttivat lähes kaikkien tutkimukseen haastateltujen asiantuntijoiden varauksetonta arvostusta ja ihailua. Tutkimuksessa ei kuitenkaan pystytty selvittämään faktoihin perustuvia syitä kyseisten poliisikoulun opettajien osallistumisesta sotilaspoliisikoulun opetukseen. Todennäköinen yksittäinen tekijä on asessori Kortteen aktiivinen toiminta heidän kutsujanaan kehittämään jotain uutta puolustusvoimiin, joka samalla hyödyntää sekä tasaa poliisien

¹⁰⁰ Oja Leo, (14.9.2011)

¹⁰¹ Suomen Sotilas - Suomen Mies, s. 33.

¹⁰² Oja Leo, (14.9.2011)

¹⁰³ Sama.

¹⁰⁴ Sama.

¹⁰⁵ Artema Kalervo, (13.1.2012)

paineita kriisinaikana tapahtuvassa toiminnassa. Ulkopuolisten kouluttajien opetuspalkkiot maksettiin pääesikunnan toimesta asessori Kortten tekemän esityksen mukaisesti¹⁰⁶.

Rikospaikkatutkintaa poliisikoulussa Espoossa opettanut rikosylikonstaapeli Leo Saarela oli päässyt opettajaksi sotilaspoliisikouluun rikosylikomisario Martti Salanderin esityksestä. Saarela oli pitänyt Salanderin tarjousta mielenkiintoisena ja kunnia-asiana mikä osoittautuikin oikeaksi. Saarela koulutti sotilaspoliisikoulussa pääasiallisesti rikospaikkatutkimusta, lähinnä ensimmäisenä rikospaikalle tulleen näkökulmasta. Koulutuksessa tuli huomioida turvallisuus rikospaikalle saavuttaessa, tapahtumien *kelaaminen* ja todistusaineiston havainnointi sekä tallentaminen. Poliisikoulussa suhtauduttiin erinomaisesti siihen että Saarela, joka jatkoi Katilan ja Salanderin jalanjäljissä, kävi kouluttamassa sotilaspoliiseja. Poliisikomentajasta lähtien kaikki osoittivat myönteistä arvostusta siihen että Saarela toimi kouluttajana sotilaspoliisikoulussa. Poliisikouluttajan näkökulmasta opettaminen oli helppoa koska opetettava joukko oli varsin aktiivista ja kiinnostunutta annettavaan opetukseen. Varsinkin lavastettujen rikospaikkojen tutkinta poliisikoulun harjoitteluluokassa oli oppilaista erityisen mielenkiintoista. Sotilaspoliisikoulun henkilökunta osallistui myös suurella innolla poliisikoulussa pidettyyn käytännön harjoitteluun.¹⁰⁷

Sotilaspoliisikoulun oppilaat osallistuivat liikkuvanpoliisin mukana ajoneuvopartiointeihin ja liikennevalvontaan. Partiointi toteutettiin pääosin viikonloppuisin, joten mielenkiintoista tehtävää riitti, jos esimerkiksi viikonloppuvapaata ei saanut. Sotilaspoliisikoulun oppilaat osallistuivat myös juna- ja asemapartiointiin. Kyseiset partioinnit toteutettiin alokkaiden palvelukseenastumiseen liittyen kolme kertaa vuodessa. Junapartioissa oli yleensä mukana myös siviilipoliiseja.¹⁰⁸

3.5 Sotilaspoliisikoulun oppilaat tositoimissa

Sotilaspoliisikoulun oppilaat osallistuivat tarvittaessa virka-apu tehtäviin. Vuonna 1970 Iranin Shaahi vieraili maassamme ja tuolloin sotilaspoliisikoulun oppilaat suojasivat aseellisesti, poliisin apuna, lentoaseman alueen sekä toimivat täyden valmiuden reservinä linja-autossa kauppatorilla presidentinlinnan edustalla. Tarkoituksena oli olla täysin näkymättömänä, mutta

¹⁰⁶ Oja Leo, majuri evp. Sotilaspoliisikoulun kolmas johtaja, haastattelu Helsingin Jollaksessa 14.9.2011, materiaali kirjoittajalla.

¹⁰⁷ Saarela Leo, rikosylikonstaapeli evp. Poliisikoulun opettaja joka toimi rikospaikkatutkimuksen opettajana sotilaspoliisikoulussa, haastattelu Helsingissä 22.3.2012, materiaali kirjoittajalla.

¹⁰⁸ Pääesikunta, oikeustoimisto, F 60, Kirjeistön kirjelmäryhmä, 3.n, sotilaspoliisi, v 1963, T 21726, KA.

valmiudessa mellakan torjuntaan tilanteen sitä vaatiessa. Saksan presidentin valtiovierailulla sotilaspoliisikoulun henkilökunta ja oppilaat suojasivat vierailun avainkohteita ja varmistivat vierailuun liittyviä alueita yhteistoiminnassa poliisin kanssa.¹⁰⁹

Liikkuvan poliisin mukana saatiin kokemusta todellisesta ajoneuvopartioinnista ja osallistuttiin liikenteen nopeusvalvontaan.¹¹⁰ Myös juna- ja asemapartiointia toteutettiin alokkaiden saapumiseriin liittyen. Merkittävänä oppaana junapartioinnin opettamisessa oli Erillisen Sotapoliisiosaston ohjesääntö, jossa oli juuri paneuduttu kyseiseen partiointiin ja sen toteuttamiseen. Varuskunnissa ja suurissa sotaharjoituksissa suoritettiin nopeusvalvontaa sekä liikenteen ohjausta, jota varten oli Kaartin Pataljoonasta käytössä kolme Ford Transit merkkistä pakettiautoa. Kyseiset tehtävät olivat oppilaille ns. oikeaa toimintaa eikä harjoittelua, mikä lisäsin motivaatiota kyseisiin tehtäviin.¹¹¹

3.6 Vuosittain koulutettavan reservin vahvuus ja sijoitukset

Tammikuussa vuonna 1963 suoritettussa ja hyväksytyssä esittelyssä puolustusvoimain koulutuspäällikkö esitteli Puolustusvoimain komentajalle kenraali Simeliukselle ehdotuksen saapumiserittäin koulutettavien sotilaspoliisien määrästä. Esityksessä todettiin että saapumiserää kohden koulutetaan sotapoliiseiksi 25 aliupseeria ja 85 miestä. Lisäksi mainittiin että aliupseereiden koulutuksen toteuttaminen tapahtuu Helsingissä Autopataljoonassa järjestettävillä n. 3 kk:n pituisilla kursseilla. Kurssille valituilla tuli olla aliupseerikurssi suoritettu ennen sotilaspoliisikurssin alkua.¹¹²

Sotilaspoliisimiehistön koulutus toteutettiin erillisissä autokomppanioissa toimeenpantavilla vähintään kolme viikkoa kestäväillä kursseilla. Kyseisillä miehistökursseilla noudatettiin sotapoliisikoulun tuottamaa koulutusohjelmaa (KPK Koulutuksen pysyvääiskäsky 587 B5/4.11.63 Liite 1).¹¹³ Vuonna 1962 pääesikunnan koulutusosastolla pohdittiin, paljonko sotilaspoliisikoulutettuja miehiä tulisi saada vuosittain koulutussuhdelaskelmaan. Ensimmäiset sotapoliisivarusmiehet tulivat valtakuntaan 15.2.1963 aloittaneesta saapumiserästä. Jokaiselle prikaatille oli suunniteltu kouluttaa neljä sotilaspoliisialiupseeria (Spolau) ja seitsemän sotilaspoliisimiestä (Spolm). Seitsemän prikaatin yhteisvahvuus yhdestä

¹⁰⁹ Oja Leo, (14.9.2011) ja Artema Kalervo, (13.1.2012)

¹¹⁰ *Ruotuväki*, Puolustusvoimain uutislehti, N:o 4 helmikuu 24, 1966, s. 5.

¹¹¹ Oja Leo, (14.9.2011)

¹¹² Pääesikunta, oikeustoimisto, F 60, Kirjeistön kirjelmäryhmä, 3.n, sotilaspoliisi, v 1963, T 21726, KA.

¹¹³ Sama.

saapumiserästä oli siis 28 Spolau:ta ja 49 Spolmiestä.¹¹⁴ Samalla oli myös suunniteltu sotapoliisikomppanian (SpolK) kokeilukokoonpano, johon henkilökunnan osalta kuului: päällikkö, kolme opetusupseeria, kolme opetusaliupseeria ja varastonhoitaja sekä komppanian vääpeli¹¹⁵.

Ylimmän johdon alaisia sotilaspoliisiyksiköitä, eli *sotilaspoliisikomppanioita* suunniteltiin alistettavan sotatoimiyhtymille sotilaspoliisin toimialaan kuuluvien tehtävien suorittamista varten. Perusteena alistamiselle pidettiin yhtymän alueella vallitsevaa tilannetta ja tarvetta. Sotilaspoliisiyksiköitä voitiin alistaa myös alueellisille johtoportaille kotialueella käytettäväksi.¹¹⁶

Yhtymän alueella suunniteltiin käytettävän sille alistetun sotilaspoliisikomppanian *sotilaspoliisijoukkueita* yhtymän vallitsevan aluejaon mukaisesti. Tehtävänsä sotilaspoliisijoukkue saa joko sotilaspoliisikomppanian päälliköltä, yhtymän esikunnasta tai sen joukon johtajalta jonka käyttöön sotilaspoliisijoukkue on kulloinkin alistettu. Sotilaspoliisijoukkue jakaantui vielä *sotilaspoliisiryhmiksi, partioiksi ja vartioiksi*.¹¹⁷

Vuonna 1965 sisäasiainministeriön poliisiosastossa kannettiin huolta siitä, että poliisin tehtävät ovat kriisitilanteissa lisääntyneet. Havaittiin että enää ei voitaisi vapauttaa vakinaista poliisihenkilöstöä puolustusvoimien käyttöön, kuten jatkosodassa oli tapahtunut. Todettiin, että poliisi päinvastoin joutuukin kriisitilanteissa ottamaan palvelukseensa lisähenkilöstöä ja sotapoliisitoiminta joudutaan hoitamaan puolustusvoimissa oman henkilöstön ja poliisiin kuulumattoman reservin avulla. Poliisiasiainosasto esittikin, että otettaisiin harkinnan alle entistä tehokkaampi sotilaspoliisitoimintaan liittyvien asioiden opetus kaikissa sotilasopetuslaitoksissa. Lisäksi mainittiin että mahdollisuudet tämäntyyppiseen koulutukseen ovat erittäin pienet silloin, kun tehokasta sotilaspoliisihenkilöstöä jo tarvitaan.¹¹⁸ Sotilaspoliisimiehistöä koulutettiin vuonna 1977 saapumiserää kohden noin 80 henkilöä, mikä on suunnilleen sotilaspoliisikomppanian miehistövahvuus¹¹⁹.

¹¹⁴ Pääesikunta, oikeustoimisto, F 60, Kirjeistön kirjelmäryhmä, 3.n, sotilaspoliisi, v 1963, T 21726, KA.

¹¹⁵ Sama.

¹¹⁶ Sotilaspoliisiohjesääntö, Pääesikunta, Helsinki 18.9.1965 N:o 2318/Ohjetsto/8b, Mikkelissä 1965, Oy Länsi-Savon Kirjapaino. ss. 22 - 24.

¹¹⁷ Sama. ss. 23 - 29.

¹¹⁸ Pääesikunta, Oikeustoimisto, F68, kirjeistöä, 3.n, sotilaspoliisi, v 1965, T 23435, KA.

¹¹⁹ Oja Leo, Taistelukoulu, oppilasupseereiden tutkielmat, esiupseerkurssi 30, v 1977, T 26077, KA. s. 16

Erikoisalojen upseerikokelaat (lakimiehet) koulutettiin joko sotilaspoliisipäällystötehtäviin tai eriasteisten joukkojen ja esikuntien oikeusupseereiksi¹²⁰. Sotilaspoliisikoulussa koulutettujen kokelaiden kurssin jälkeiseen koulutukseen tuli sisältyä sotilaspoliisitehtäviä, kuten esimerkiksi kouluttajantehtäviä sotilaspoliisimiehistökursseilla ja yleiskoulutusta oikeudenhoidon alalta oikeusupseerin apulaisena. Sodanajan sijoituksena kokelaat sijoitettiin joko sotilaspoliisijoukkueenjohtajaksi, joukko-osaston esikunnan oikeusupseeriksi tai sotilasläänin esikuntiin.¹²¹ Hallinnollinen osasto määrätti kokelaiden sijoittamisen joukko-osastoihin kurssin jälkeiseksi palvelusajaksi¹²². Kaikille erikoisalojen kokelaille järjestettiin lisäksi vielä jatkokoulutustilaisuus pääesikunnan hallinnollisen osaston toimesta ennen heidän kotiuttamistaan¹²³.

¹²⁰ Ruotuväki, Puolustusvoimain uutislehti, *Erikoisupseerikoulutus alkaa ensi helmikuussa*, N:o 14, Heinäkuun 13. päivänä 1966. s. 7.

¹²¹ Pääesikunta, oikeustoimisto / hall.osasto, F80, kirjeistön kirjelmäryhmä 5, v 1969, T 23435, KA.

¹²² Pääesikunta, oikeustoimisto / hall.osasto, F77, kirjeistön kirjelmäryhmä, koulutus, v 1968, T 23435, KA.

¹²³ Pääesikunta, oikeustoimisto / hall.osasto, F80, kirjeistön kirjelmäryhmä 5, v 1969, T 23435, KA.

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

4.1 Sotilaspoliisikoulun perustamiseen vaikuttaneet tekijät

Tutkimuksen aikana selvisi että monet tekijät, toiset enemmän ja toiset vähemmän, olivat olleet vaikuttamassa sotilaspoliisikoulun perustamiseen vuonna 1963..

Sotilaspoliisien rauhanajan koulutuksen aloittamista oli suunniteltu jo heti sotien jälkeen. Mitään merkittävää ei kuitenkaan tapahtunut noin 20 vuoden aikana, jos ei lasketa muutamaa sotilaspoliisijoukkueenjohtajien kertausharjoitusta. Toisaalta juuri hyvät kokemukset ja jouheva yhteistyö poliisin kanssa, saattoivat osoittaa kertausharjoitusten tärkeyden ja näin peli sotilaspoliisitoimen käynnistämiseksi oli avattu. Vuosi 1963 saattoi olla kaikin puolin otollinen rauhanajan sotilaspoliisitoimen perustamiselle.

Yhtenä merkittävänä tekijänä voidaan pitää 1960-luvun erittäin epävakaata maailmantilannetta, jonka mahdollisiin lieveilmiöihin haluttiin ”varautua” poliisiluonteisten joukkojen perustamisella. Tähän epävakaaseen aikaan vedoten saatettiin perustella puolustusvoimain johdolle sotilaspoliisitoimen tarpeellisuutta. Eikä varmasti ole sattumaa että perustaminen sijoittuu aikaan, jolloin puolustusvoimain johdossa oli koulutuksen uudistamiselle myötämielisiä henkilöitä. Haastattelujen yksimielisten tulosten valossa voidaan todeta sotilaspoliisikoulun perustamisen olleen mahdollista vasta puolustusvoimien ylimmän johdon vaihduttua. Tämä lieneekin yksi merkittävimmistä perustamiseen vaikuttaneista tekijöistä.

Ensimmäisen suomalaisen YK-pataljoonan aloittaessa rauhanturvaamistehtävät Kyproksella vuonna 1964 oli organisaatiossa kansainvälisen trendin mukaisesti sotilaspoliisijoukkue. Tämä seikka oli varmasti otettu asessori Kortteen toimesta huomioon kun keskusteltiin tarpeesta aloittaa rauhanajan sotilaspoliisikoulutus. Sotilaspoliisikoulutettujen miesten tarve tulevissa ja alati lisääntyvissä YK-tehtävissä oli selvä asia. Miten tätä tarvetta olisi pystytty paremmin ottamaan huomioon, kuin aloittamalla sotilaspoliisien kouluttaminen puolustusvoimissa myös kansainväliset tarpeet huomioiden?

Asessori Kortteen henkilökohtainen halu oli toteuttaa jo sodan aikana ajatuksen asteenle pantu sotilaspoliisihenkilöstön koulutuksen aloittaminen. Mutta miksi näin? Olihan sodanajan sotapolitiisitoimiston päällikkö majuri Valentin Soine ollut täysin eri mieltä Kortteen kanssa

sotapoliisien tarpeellisuudesta rauhan aikana. Soinen mielestä sotapoliiseja tarvittiin vain sodassa ja Korte taas näki asian toisin ja totesi että jos koulutettua reserviä ei ole jo kriisitilanteessa, niin laadukkaan sotilaspoliisitoimen rakentaminen ns. yhden yön ihmeenä on mahdotonta. Jos koulutusta ei aloitettaisi rauhanaikana, oltaisiin jälleen samassa tilanteessa missä oltiin talvisodassa, eli myöhässä.

Poliisin osuus sotilaspoliisikoulun perustamisen kannalta oli varsin merkittävää. Mikäli raudanlujat rikoskoulutuksen ammattilaiset eivät olisi olleet koulussa opettajina, ei sotilaiden toimesta olisi pystytty kouluttamaan kyseisiä erikoisalaan liittyviä asioita ollenkaan. Poliisitoimen positiivisella ja kannustavalla tuella oli tutkijan näkemyksen mukaan selkeät päämäärät:

- autettiin kouluttamaan sotilaspoliiseja reserviin jotta kriisitilanteissa ei enää tarvitse luovuttaa siviilipoliiseja sotilaspoliisitehtäviin
- saadaan todellista ja oikein koulutettua tukea kriisiajan poliisitehtäviin
- saadaan osittain itse kouluttamaa *huippuainesta* rekrytoitua poliisikouluun ja poliisin palvelukseen
- poliisitoimi luuli saavansa sotilaspoliiseista itselleen ns. poliisireservin (vrt. esitys, poliisitehtäviin kesälomien ajaksi tuuraamaan poliisivajetta)

Epävakaat mutta otolliset olosuhteet, hyvät ja rohkaisevat kokemukset Ruotsin sotilaspoliisitoimesta, puolustusvoimien johdon myötämielinen suhtautuminen, YK:n ja poliisitoimen intressit yhdistettynä asessori Kortteen päättäväisyyteen asian suhteen, ovat tutkijan mielestä suurimmat sotilaspoliisikoulun perustamiseen vaikuttaneet tekijät. On suorastaan ihmeellistä huomata miten kyseisen koulutushaaran perustaminen on ollut lähes täysin yhden henkilön toimeliaisuuden varassa. Kuten eräässä haastattelussa mainittiin: *”Sotilaspoliisikoulu oli asessori Kortteen lempilapsi”*

Ennen tätä tukimusta vallalla oli käsitys, joka on mainittu useissa lähteissä, joissa käsitellään sotilaspoliisikoulun toiminnan aloittamista (esim. Ruotuväki ja Suomen Sotilas-Suomen Mies) että sotilaspoliisikoulutuksen aloittaminen kesti, koska haluttiin ensin selvittää miten muissa maissa asiat hoidetaan ja miten hyvin ne toimivat. Tämä on kuitenkin tutkimustulosten valossa vain yksi, eikä mitenkään erityisemmin korostunut seikka. Tutkijan yllätti myös tutkimustulos jossa selvisi, että poliisin rooli suomalaisen sotilaspoliisitoimen rakentamisessa ja tukemisessa on ollut oletettua suurempi.

4.2 Koulutus sotilaspoliisikoulussa

Alusta alkaen sotilaspoliisikoulun maine oli erittäin korkea. Kouluun otettiin vain jo aliupseeri- tai reserviupseerikoulun suorittaneita hyväksi todettuja miehiä. Kaikilla oppilaiksi valituilla tuli olla jo ajokortti ja nuhteeton tausta. Oppilaiden oma halukkuus oli myös yksi merkittävä syy hyvän ja motivoituneen aineksen saamiseksi kurssille. Kaikki kurssille otetut olivat vapaaehtoisia, sotilaspoliisikouluun ei ketään vastentahtoisesti käsketty.

Sotilaspoliisikoulutusta on pyritty kehittämään parhaalla mahdollisella tavalla huomioiden sotilaspoliisikoulun niukat resurssit. Tutkijan mielestä siinä on onnistuttu varsin hyvin. Tutkittavan ajanjakson aikana koulutusaiheita lisättiin mm. moottoripyöräkoulutuksen ja sotilaspoliisi- sekä huumekoirakoulutuksen osalta. Koulussa seurattiin alalla tapahtuvaa kansainvälistä kehitystä, jossa tuohon aikaan moottoripyörä edusti sotilaspoliisin moderneinta ajoneuvokalustoa. Myös koirakoulutuksen kanssa oltiin niukat resurssit huomioiden ajoissa liikkeellä. Sotilaspoliisikoulu osallistui myös liikenteenohjausvarusteiden kehittämiseen jossa tavoitteena oli saada turvallisempia välineitä yhteen sotilaspoliisien päätehtävään eli liikenteenohjaukseen. Myös sotilaspoliisien lähitaistelukoulutuksen ja voimankäytön saralla tapahtui kehittämistä. Tästä on osoituksena mm. judon ottaminen koulutukseen ensimmäisenä puolustusvoimissa. Voidaan jopa sanoa että sotilaspoliisikoulu oli lähitaistelun edelläkävijä koko puolustusvoimissamme. Tämä siksi, että se oli ainoa paikka jossa säännöllisesti (viikoittain) koulutettiin painia, nyrkkeilyä ja judoa.

Kaikessa toiminnassa sotilaspoliisikoulussa keskityttiin olennaiseen. Vaikka koulurakennus majoitustiloineen oli suhteellisen vaatimaton ja vanha ei sen vaikutus haitannut laadukkaan ja innostuneen koulutuksen toteuttamista.

Eritasoisten valtiovierailujen aikana saivat sotilaspoliisikoulun oppilaat ja henkilökunta arvokasta kokemusta ns. kovista tehtävistä. Näissä pystyttiin harjoittelemaan oikeissa paikoissa ja oikealla kokoonpanolla sekä kalustolla, unohtamatta viranomaisyhteistyötä joita nämä virka-apu luonteiset tehtävät pääsääntöisesti olivat.

Kuten tutkimuksessa todettiin niin kriisiaikana tapahtuvan rikospaikkatutkimuksen sotatoimialueella voi suuressa määrin joutua toteuttamaan sotilaspoliisi. Siksi olikin perusteltua että sotilaspoliisikoulussa yhtenä koulutuksen painopisteenä oli juuri rikostutkinta. Tutkijan omiin opintoihin sotilaspoliisikoulussa vuonna 2001 pohjautuen voidaan todeta että

rikospaikkakoulutusta koulutettiin vain murto-osa verrattaessa sitä tutkielman aikarajauksen mukaiseen rikospaikkakoulutuksen määrään. Tämä johtui luonnollisesti siitä että sotilaspoliisikoulun tehtävät muuttuivat vuonna 1988 vastaamaan uutta koulutusjärjestelmää. Tuolloin sotilaspoliisikoulun yhdeksi tehtäväksi oli virallisesti tullut alan kansainvälisen kehityksen seuraaminen ja koulutuksen sekä ohjeistuksen ajan tasalla pitäminen. Sotilaspoliisikoulu toteutti koko pitkän toiminta-aikansa (1963 - 2011) yhtä sille määritettyä tehtävää eli sotilaspoliisikoulutuksen kehittämistä. Tuossa tehtävässä koulu onnistuikin hyvin.

Haastattelujen perusteella selvisi myös huoli nykyisen sotilaspoliisikoulutuksen erkautumisesta niistä alkuperäisistä, pitkälti poliisiluonteisista tehtävistä, jotka sillä vielä ennen siirtymistä pääesikunnan operatiivisen alan johtovastuuseen oli. Nykyisellä modernilla sotilaspoliisikoulutuksella valmistaudutaan mm. vaativien kohteiden suojaamiseen, erikoisjoukkojen torjuntaan ja henkilönsuojaukseen. Nykyään on nähtävissä jälleen se sama vaje, jota varten rauhanajan sotilaspoliisikoulutus, poliisitoimen vahvalla tuella, vuonna 1963 käynnistettiin. Olemme jälleen ilman, sodan aikana monimuotoisia *poliisitehtäviä* toteuttavia sotilaspoliisijoukkoja. Vai luullaanko että muutenkin pienten poliisivoimien resurssit riittävät kriisiaikana suurehkon armeijan toiminta-alueilla tapahtuvien kolareiden, henkirikosten ja varkauksien sekä evakuointien ja liikenteenohjaustehtävien hoitoon. Myös Pääesikunnan tutkintaosaston resurssit kriisiaikana tapahtuvien rikosten ja väärinkäytösten käsittelyyn ovat suhteellisen vähäiset.

Haastattelujen ja tutkimushavaintojen perusteella voidaan todeta koulun hengen olleen koko tutkittavan ajanjakson ajan erittäin hyvä. Myös oppilaiden korkea taso ja innostunut suhtautuminen koulutukseen ja sotilaspoliisitehtäviin ovat muodostaneet pohjan nykyaikaisen sotilaspoliisikoulutuksen arvostukselle.

Lähdekritiikin osalta haastatteluissa saatua tietoa oli suurissa määrin tarkastettavissa virallisista pääesikunnan asiakirjoista. Haastatteluiden ja arkiston selkeät yhtymäkohdat lisäsivät tutkimuksen elävyyttä ottaen huomioon sen, että haastateltavat (asessorit ja koulunjohtajat) esiintyivät asiakirjojen teksteissä tai olivat itse laatineet niitä. Osa asioista kuten sotilaspoliisikoulun oppilaiden osallistuminen ns. koviin tehtäviin ei kaikilta osin löytynyt asiakirjoista, mutta asia todennettiin sillä, että sama havainto tuli esille useamman henkilön haastatteluissa, mikä on lähdekritiikki huomioiden hyvä seikka.

Esimerkiksi kyseinen tapahtuma jossa sotilaspoliisikoulun oppilaat ja opettajat ovat olleet valmiina (reservinä) kauppatorilla linja-autossa Iranin Shaahin vierailun aikana mahdollisten *uhkaavien levottomuuksien takia* on varmennettu kahdesta eri lähteestä. Kuitenkaan itse varsinaista tehtävää eikä käskyn antajaa ole lähdekritiikki huomioiden, pystytty tutkimuksessa varmuudella todentamaan. Arkistolähteistä ei ole myöskään löytynyt mainintaa kyseisestä tapauksesta. Myöskään muiden toteutuneiden virka-aputehtävien osalta ei tarkastelemistani arkistolähteistä löytynyt mainintoja.

Opetuksen laadun osalta ovat sekä kirjalliset lähteet ja haastattelut olleet varsin yksimielisiä. Haastatteluissa asiaa on selvitetty niin ohjaavalta organisaatiolta, koulun henkilökunnalta ja poliisin edustajilta sekä oppilaana olleelta henkilöltä. Näin lyhyehkössä tutkimustyössä on mielestäni päästy varsin riittävään sekä kattavaan otantaan, jotta voidaan tehdä johtopäätös koulutuksen hyvästä laadusta. Sama seikka on ollut havaittavissa myös koulutuksen kehittämisen näkökulmasta kun tarkastellaan koko tutkittavana olevaa ajanjaksoa.

Selkeä jatkotutkimusaihe on esimerkiksi: *Sotilaspoliisitoiminnan johtovastuun siirtyminen operatiiviselle osastolle ja sotapoliisin tehtävien sekä koulutuksen uudistaminen*. Eli ajanjakso 80-luvulta alkaen, jolloin johtosuhde siirtyi hallinnolliselta osastolta operatiiviselle osastolle.

Kummankin osapuolen, niin sotilaiden kuin poliisien, intressit täytyivät sotapoliisikoulun perustamisen myötä. Puolustusvoimat sai poliisilta opettaja-apua ja laadukasta koulutusta poliisikoulussa pidettyjen harjoituksien ja liikkuvanpoliisin mukana suoritettujen partiointien myötä. Poliisit taas saivat hyvää ja valikoitua sekä *esikoulutettua* ainesta mahdollisiin siviilipoliisitehtäviin kurssilaisten pyrkiessä poliisikouluun. Myös ns. *poliisireservi* ajatus oli poliisitoimen mielessä, sillä kysyttiinhan sotilaspoliisikoululta oppilaita heidän varusmiespalveluksensa aikana poliisitehtäviin, paikkaamaan poliisipulaa *kesäloman ajaksi*. Poliisitoimen intressit olivat myös vahvasti siinä että nyt saatiin sotilaspoliiseiksi koulutettua sodan ajan reserviä, jotta poliisin ei täytynyt enää irrottaa miehistöään sodanajan sotilaspoliisijoukkoihin, kuten jatkosodassa oli tehty.

Ilman asessori Olavi Kortteen henkilökohtaista halua ja intohimoa, sekä poliisitoimen merkittävää apua ja positiivista suhtautumista ei Suomalainen rauhanajan sotilaspoliisitoimi olisi päässyt alkuun eikä kehittynyt nykyisiin mittoihin. Sotilaiden rooli kyseisen uuden koulutushaaran syntyminen alkuaikoina oli erittäin vaatimaton. Sotilaille ei varsinaisesti ollut

perinteitä ja kokemuksia sotilaspoliisitoimeen liittyen ja se miellettiin useimmiten sotilaiden keskuudessa vain sodanajan toiminnaksi.

Tutkimuksessa selvisi myös se, että sotilaspoliisikoulutuksen uudistuttua ja modernisoiduttua operatiivisen osaston alaisuuteen liittymisen myötä, on taas havaittavissa se sama vaje sodanaikaisten sotilaspoliisitehtävien hoidossa mikä jatkosodan kynnyksellä oli. Tehtävät, joita varten sotilaspoliisitoimi vuonna 1963 varsinaisesti perustettiin, ovat lähes täysin poistuneet nykyisten sotilaspoliisien koulutuksesta. Kyseessä on siis ns. tavanomaisten poliisitehtävien hoitaminen sodan aikana, joihin tuolloin ei katsottu poliisilla olevan resursseja. Sama ilmapiiri vallitsee poliisien osalta myös nyt vuonna 2012, jolloin supistamiset, säästötoimet ja lakkauttamiset sekä lomauttamiset hallitsevat keskustelua mediassa.

Nykyinen hyvin varusteltu ja laadukkaasti koulutettu sotilaspoliisi valmistautuu liikenteenvalvonnan, rikostutkimuksen ja järjestyksenvalvonnan sijaan erikoisjoukkojen torjuntaan, vaativien kohteiden suojaamiseen sekä henkilönsuojaustehtäviin. Toivottavasti, mahdollisten kriisien syntyessä pääesikunnan tutkintaosasto pystyy rajallisilla resursseillaan suorittamaan sen vastuulla olevien puolustusvoimien ns. perinteisten poliisitehtävien toteuttamisen, koska sotilaspoliiseille ne eivät enää kuulu.

LÄHTEET

1. JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

1.1 Kansallisarkisto (KA)

Maavoimien esikunnan asiakirja N:o 1847/Hall/40. *Lausunto sotapoliisin toiminnasta*, T 13577/5.

Hall.tsto(Järj.2)/PM, Salaisia ja henkilökohtaisia yleisiä kirjelmiä, 1942, T 19198/5.

E/Er.SPol.Os, Mappi A, 1942, T 8749.

Hall.tsto(Järj.2)/PM, Salaista ja yleistä kirjeistöä, 1943, T 20105/1.

E/Er.SPol.Os, Mappi n:o I, Salaista kirjeistöä, 1943, T 8479.

VIII Rautatiepartiopiiri/Er.SPol.Os, Kirjeistöä n:o ii-v, 1943, T 6314/16.

Pääesikunta, Hallinnollinen osasto, Oikeustoimisto, F.77, Kirjelmäryhmä 3n. Sotapoliisit, v 1968, T 23435.

Pääesikunta, Hallinnollinen osasto, Oikeustoimisto, F 77, Kirjelmäryhmä, 14, v 1968, T 23435.

Pääesikunta, Hallinnollinen osasto, Oikeustoimisto, F 80, Kirjelmäryhmä 5, v 1969, T 23434.

Pääesikunta, Oikeustoimisto, Saapuneet asiakirjat, sotilaspoliisikomppanioiden kertausharjoitus asiakirjoja, 1959 - 1976, 28, T 28296.

Pääesikunta, Oikeustoimisto, F 56, Kirjelmäryhmä 2. Henkilö-ym komentoasiat, 1962, T 21726.

Pääesikunta, Oikeustoimisto, F 59, Kirjelmäryhmä 3d1. Rikosasiat: kuulustelut ja tutkinnat, 1963, T 21726.

Pääesikunta, Oikeustoimisto, F 60, Kirjelmäryhmä 3n. Sotapoliisi, 1963, T 21726.

Pääesikunta, Oikeustoimisto, F 68, Kirjelmäryhmä, 3n. Sotilaspoliisi, v 1965, T 23435.

Pääesikunta, Oikeustoimisto, F 68, Kirjelmäryhmä, 10. Organisaatio, 1965, T 23435.

Pääesikunta, Oikeustoimisto, F 68, Kirjelmäryhmä 10. Organisaatio, 1968, T 23435.

Pääesikunta, Oikeustoimisto, F 74, Kirjelmäryhmä, 3n. Sotilaspoliisi, 1967, T 23435.

Pääesikunta, Oikeustoimisto / hall.osasto, F 77, Kirjelmäryhmä, koulutus, v 1968, T 23435.

Pääesikunta, Oikeustoimisto / hall.osasto, F 80, Kirjelmäryhmä 5, v 1969, T 23435.

1.2 Keskusrikospoliisin (krp:n) arkisto

Keskusrikospoliisin hallinnollinen C -sarja (C -aktit) vuodet 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976 ja 1977

Keskusrikospoliisin vuosikertomukset vuosilta: 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976 ja 1977.

1.3 Ohjesäännöt

Sotapoliisiopas, Puolustusministeriö, Koulutusosasto, Helsinki 10.11.1939, Kustannusyhtiö Otavan kirjapaino, Helsinki 1939.

Erillisen sotapoliisiosaston ohjesääntö, Päämaja, Komento-osasto, N:o 396/Kom.2/29a, 1.2.1943.

Sotilaspoliisiohjesääntö, Pääesikunta, Oy. Länsi - Savon Kirjapaino, Mikkeli 1965.

2. JULKAISTUT LÄHTEET

Hietaniemi, Tuija: *Lain vartiassa. Poliisi Suomen politiikassa 1917 - 1948*, Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1992.

Jatkosodan Pikku Jättiläinen, Jatkosodan poliisitoiminta, kirjoittanut Tuija Hietaniemi, Werner Söderström Osakeyhtiö ja kirjoittajat, Porvoo 2005.

Jalkaväen Vuosikirja V 1965 - 1966, Länsi - Savon Kirjapaino, Mikkeli 1965.

Kaartin Pataljoona, Erikoisjoukko Helsingin suojana vuosina 1957 – 1996, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Ykkös-Offset Oy, Vaasa 1996.

Lappalainen, Jussi: *Haluatko historiankirjoittajaksi?*, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2002.

Pojat Kansan Urhokkaan, Kaartin Jääkärirykmentin perinteet sanoin ja teoin, Kaartin Jääkärirykmentin Kilta r.y., Bookwell Oy, Porvoo 2003.

Sotilaspoliiskoulun 15-vuotisjuhla-julkaisu, Metropaino, Helsinki 1979.

Suomen Puolustusvoimat 1944 - 1974, Puolustusvoimien rauhan ajan historia osa 2, Maanpuolustuskorkeakoulun Sotahistorianlaitos ja kirjoittajat, WS Bookwell Oy, 2006.

3. OPINNÄYTTEET JA ARTIKKELIT

Ahokas, Jukka: *Vartiotoimintaan ja järjestyksenvalvontaan osallistuneet joukot Helsingin alueella talvi- ja jatkosodan aikana*, Sotahistorianlaitokselle tehty sotatieteidenkandidaatin tutkimustyö, Maanpuolustuskorkeakoulu 2004.

Ahokas, Jukka: *Erillinen sotilaspoliisiosasto ja sen Helsingin asemakomennuskunta*, Sotatieteidenmaisterin opintojen pro gradu, SM 230, Maanpuolustuskorkeakoulu 2006.

Heikkilä, Hannu: *Talvisodan sotapoliisitoimi*, Tutkimustyö sotatieteenlaitokselle vuonna 1977, Painamaton tutkimustyö. (Tekijän hallussa.)

Oja, Leo: *Sotilaspoliisin käyttöperiaatteet ja niistä tehtävät johtopäätökset sotilaspoliisijoukkojen määrän, organisaation ja koulutuksen kannalta*, Esiupseerikurssi nro 30:n tutkielma, Taistelukoulu 1977.

Poliisimies, Suomen poliisien liitto, Helsinki, vuosikerrat: 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969 ja 1970.

Ruotuväki, Puolustusvoimain uutislehti, Sotapoliisi, uusi tulokas koulutushaarojemme joukossa, N:o 10, Kesäkuun 26. pnä 1963.

Ruotuväki, Puolustusvoimain uutislehti, Järjestyksenvalvojia omasta takaa, N:o 13, Elokuun 21. pnä 1963.

Ruotuväki, Puolustusvoimain uutislehti, Sotilas ja poliisi – Sotilaspoliisi, N:o 4, Helmikuun 24. päivänä 1966.

Ruotuväki, Puolustusvoimain uutislehti, Erikoisupseerikoulutus alkaa ensi helmikuussa, N:o 14, Heinäkuun 13. päivänä 1966.

Suomen Sotilas - Suomen Mies, Sotilaspoliisi on erikoismies, N:o 4-5, 58. vuosikerta, 1976
Spollari-lehti, Perinnepalsta, 1995.

4. HAASTATTELUT

Artema, Kalervo: asessori evp. Toiminut pääesikunnan oikeustoimistossa nuorempana lakimiehenä 1959 - 1966 ja hallinnollisen osaston päällikkönä 1973 - 1995. Haastattelu 13.1.2012, Helsinki. Materiaali tekijän hallussa.

Hietala, Juhani: everstiluutnantti evp. Toiminut sotilaspoliisikoulun johtajana vuosina 1965 - 1969. Haastattelu 20.3.2012, Kerava. Materiaali tekijän hallussa.

Hietaniemi, Tuija: dosentti, keskusrikospoliisin erikoistutkija. Kirjoittanut teoksen *Poliisi suomen politiikassa*. Haastattelu suoritettu puhelimitse ja kirjeenvaihtona (sähköpostitse). Materiaali tekijän hallussa.

Klefström, Kalevi: asessori evp. Toiminut pääesikunnan oikeustoimistossa osastosihteerinä ja hallinnollisessa osastossa toimistopäällikkönä 1966 - 1997. Haastattelu 13.1.2012, Helsinki. Materiaali tekijän hallussa.

Kuula, Heikki: kapteeni. Tehnyt pro gradun Maanpuolustuskorkeakoulun sotahistorian laitokselle aiheesta: ”Suomalaisen rauhanturvajoukon huolto Suezilla 1956 - 1957 ja Kyproksella 1964 - 1977”. Haastattelu 11.1.2012, Helsinki. Materiaali tekijän hallussa.

Oja, Leo: majuri evp. Toiminut sotilaspoliisikoulun johtajana vuosina 1969 - 1981. Haastattelu 14.9.2012 Helsinki. Materiaali tekijän hallussa.

Saarela, Leo: rikosylikonstaapeli evp. Toiminut opettajana poliisikoulussa ja rikospaikkatutkinnan vierailevana opettajana sotilaspoliisikoulussa. Haastattelu 22.3.2012, Helsinki. Materiaali tekijän hallussa.

Wegelius, Christopher: lakimies, SKOP:n entinen pääjohtaja. Hän on toiminut lakiopinnot suorittaneena erikoisupseerikokelaana sotilaspoliisikoulun oppilaana vuonna 1969. Haastattelu suoritettu puhelimitse 21.3.2012, Materiaali tekijän hallussa.

LIITELUETTELO

LIITE 1: Sotilaspoliisialiupseerikurssin 1/63 opetussuunnitelma, 8 sivua.

Kapteeni Jukka Ahokkaan tutkielman

LIITE 1

Sotilaspoliisialiupseerikurssin 1/63 opetussuunnitelma

AUTOPATALJOONA		Helsinki			1 . 6 . 19 63	
Joukko-osasto, koulu tai kurssi						
Sotapoliisi aliupseerikurssin						
opetus				suunnitelma		
Koulutuskausi		5 8 19 63 — 26 10 1963				
Koulutukseen varattu		462 tuntia				
Koulutushaarat ja -aiheet	Tuntimäärä				Huomautuksia	
	Yht.	Oppit. (teor.)	Harj. (käyt.)	kokeet		
<u>Kokonaistunti laskelma</u>						
I. Rikos- ja prosessilainsäädäntö, rikostutkinta	48	30	16	2		
II. Yleinen järjestyksen valvonta	215	27	186	2		
III. Tieliikennelainsäädäntö, liikenteenvalvonta ja ohjaus	120	47	73			
IV. Yleissotilaallinen koulutus	17	5	12			
V. Viestikoulutus	11		11			
VI. Lääkintäkoulutus	11	3	8			
VII. Liikuntakoulutus	28		28			
VIII. Huolto	12		12			
Yhteensä	462	112	346	4		

Koulutushaarat ja -aiheet	Tuntimäärä					Huomautuksia
	Yht.	Oppit. (teor.)	Harj. (käyt.)	Ko- keet	%/462	
<u>I. Rikos- ja prosessilainsäädäntö, rikostutkinta</u>						
1. Rikos- ja prosessilainsäädäntö						
- Yleinen selvitys rikoslaista ja sotaväen rikoslaista	1	1				
- Rikoksen ja sotilasrikkoksen käsite, rikoksen tunnusmerkit	1	1				
- Sotaväen rikoslain soveltamisala	1	1				
- Rangaistusjärjestelmä	2	2				
- Yleiset rangaistukset						
- SRL:n rangaistusjärjestelmä						
- Kurinpitorangaistukset						
- Lieventävät ja raskauttavat asianhaarat	1	1				
- Esimiehen käskyn vaikutus teon rangaistavuuteen	1	1				
- Hätävarjelu	3	3				
- - Yleinen hätävarjelusoikeus						
- Julkisoikeudellinen hätävarjelu						
- SRL 38 §:n edellyttämät tapaukset						
- Virkamiehen vastustaminen, haitanteko, erehdyttäminen	1	1				
- Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen	2	2				
- Välittömät pakkokeinot	1	1				
- Eräät tavallisimmat sotarikokset	3	3				

Koulutushaarat ja -aiheet	Tuntimäärä					Huomautus
	Yht.	Oppit. (teor.)	Harj. (käyt.)	ko- keet	%/462	
- Oikeudenkäynti sotaai- keuksissa	1	1				
- Sotavankeja koskevat erikoismääräykset	1	1				
2. Rikostutkinta						
- Kotietsintä ja sen suo- ritus	5	2	3			
- Rikospaikkajäljet ja nii- den merkitys tutkinnassa	2	2				
- Spoliisin tehtävät ri- kospaikalla	12	2	10			
- Rikosilmoitus	2		2			
- Kuulustelun suoritus	3		3			
- Tuntomerkkioppi	2	2				
- Kokeet	2			2		
Yhteensä	48	28	18	2	8,8 %	

Koulutushaarat ja -aiheet	Tuntimäärä					Huomautuksia
	Yht.	Oppit. (teor.)	Harj. (käyt.)	ko- keet	%/ 462	
II. Yleinen järjestyksen valvonta						
1. Mieskohtainen koulutus						
- Kurssin tarkoitus ja opiskelu kurssilla	1	1				
- Poliisitoiminnan merkitys ja luonne, poliisin tehtävät	1	1				
- Spolmiehelle asetettavat vaatimukset ja yleiset velvollisuudet	1	1				
- Spolmiehen yleiset valtuudet	2	2				
- Spolmiehen varustus ja tunnusmerkit	1	1				
- Spoljoukot, Spoljoukkueen kokoonpano ja kalusto	2	2				
- Spoljoukkojen käyttöperiaatteet	1	1				
- Suhtautuminen ihmisiin	2	2				
- Siviilipoliisin organisatio	2	2				
- Spolmiehen käyttäytyminen järjestyksen valvontatehtävissä	1	1				
- Järjestyksen valvontatavat (eril partiot ja vartiot, muodollinen toiminta)	13		13			
- Tiesuunnistus	5	1	4			
- Erilaisten henkilö-, pääsy- ja oleskelulupien, matkatavaroiden ym tarkastukset	7		7			

Kapteeni Jukka Ahokkaan tutkielman

LIITE 1

Koulutushaarat ja -aiheet	Tuntimäärä					Huomautuksia
	Yht.	Oppit. (teor.)	Harj. (käyt.)	ko- keet	%/ 462	
- Spolmiehen puuttuminen yksityisten sotilashenkilöiden kuririkkomuksiin	7		7			
- Tuholaistoiminta, vakoluvaara, (spolmiehen tehtävät)	2	2				
- Voimakeinojen käyttö erilaisissa tilanteissa	5		5			
- Kiinnioton suoritus ja henkilön käypä tarkastus	4		4			
- Luvatta poistuneiden (karkureiden) ja eksyneiden käsittely	5		5			
- Kiinniotettujen kuljetus erilaisissa tilanteissa	3		3			
- Spoliisin haltuun joutuneen omaisuuden käsittely ja hoito	3	1	2			
- Otavankien ja vihollisen siviiliväestön käsittely	10	4	6			
- Kiinniotettujen ja pidätettyjen säilytys	2		2			
- Evakuointiin liittyvät tehtävät	2	2				
- Virka-avunanto	1	1				
- Ampuma-aseista ja väkijoumista annettujen määräysten valvonta	2	2				
- Erilaisten poliisi lomakkeiden täyttäminen, toimintaan liittyvät kirjat (perusyksikkö - spol-osasto)	6		6			

Koulutushaarat ja -aiheet	Tuntimäärä					Huomautuksia
	Yht.	Oppit. (teor.)	Harj. (käyt.)	ko- keet	%/ 462	
- Luonnos, peitepiirros ja tilannekartta	4		4			
- Kokeet	2			2		
2. Partio- ja ryhmäkohtainen koulutus						
- Spolryhmän sulkeisjär- jestys	2		2			
- Spolryhmän toiminta jär- jestysvalvontatehtävissä	17		17			
- Asema- ja junapartioiden toiminta	7		7			
- Spolryhmän aluesulku	4		4			
- Spolryhmä erilaisissa vartiointi ja suojaus- tehtävissä	7		7			
3. Joukkuekohtainen koulutus						
- Spoljoukkueen sulkeis- järjestys	2		2			
- Spoljoukkueen tukikoh- dan (spolaseman) perus- taminen erilaisissa olo- suhteissa ja toiminta siellä	14		14			
- Spoljoukkueen aluesulku (myös pimeällä)	14		14			
- Spoljoukkueen alue-et- sintä (myös pimeällä)	14		14			
- Spoljoukkue erilaisissa vartiointitehtävissä	7		7			
- Spoljoukkue erilaisissa tehtävissä	30		30			
Yhteensä	215	27	156	2	48 %	

Koulutushaarat ja -aiheet	Tuntimäärä				Huomautuksia
	Yht.	Oppit. (teor.)	Harj. (käyt.)	ko- keet %/ 462	
III. <u>Tieliikennelainsäädäntö,</u> <u>liikenteen valvonta ja</u> <u>ohjaus</u>					
1. Tieliikennelainsäädäntö					
- kulkMp liikennemerkkeis- tä	2	2			
- poliisin käsimerkit	2	1	1		
- tieliikennelaki	1	1			
- tieliikenneasetus	12	12			
- moottoriajoneuvoasetus §§ 1-8, 11-13, 28, 35- 57, 59-64, 85-86	6	6			
- kulkMp moottoriajoneu- voasetuksen täytäntöön- panosta 1-25, 31, 33- 40, 44-49	8	8			
- liikennevakuutuslaki) - liikennevakuutusasetus	1	1			
- Pl:n erikoismääräykset	3	3			
- kokeet	4	4			
2. Liikenteen valvonta ja ohjaaminen					
- tietiedusteluryhmän toiminta	5	1	4		
- autokomppanian, prikaa- tin kuljetuskomppanian ja perävaunuautokomp- panian kokoonpanot ja kuljetuskapasiteetti	1	1			
- eri ajomuodot, heitto- marssit, rivistöajohar- joitus	7	1	6		
- auton tarkastaminen	8		8		

Koulutushaarat ja -aiheet	Tuntimäärä					Huomautuksia
	Yht.	Oppit. (teor.)	Harj. (käyt.)	ko- keet	%/ 462	
- liikenteen järjestely perusryhmän ja ak:n alu- eella, liikenteen ohjaus ja säännöstely, liikenne- ruuhkan selvittely ja liikenteen suojaaminen	2	2				
- sotapoliisin tehtävät liikenteen valvonnassa ja ohjauksessa	16	1	15			(Tieliikennepar- tointi, ajoneu- vojen kunnan tar- ajomääräysten tark. nopeustark- kailu, kulkulupi- en tark., liiken- teen ohjaaminen, liikenneluuhkan selv., liikenteen suojaaminen)
- liikenneonnettomuuksien selvittely	7	1	6			
- liikennepartion ja -var- tion toiminta	20	2	18			
3. Moottoriajoneuvokoulutus						
- Tyyppikoulutus käyttöön tuleville mt-ajoneuvoil- le	5		5			
4. Varalle	10		10			
Yhteensä	120	47	73		26.1	